

В.Г.Кочеткова, Л.К.Лисак

**КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ
ДО ВИВЧЕННЯ КУРСУ
«УКРАЇНСЬКА МОВА»**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНБАСЬКА ДЕРЖАВНА МАШИНОБУДІВНА АКАДЕМІЯ

В.Г.Кочеткова, Л.К.Лисак

**КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ
ДО ВИВЧЕННЯ КУРСУ
«УКРАЇНСЬКА МОВА»**

для студентів заочної форми навчання

Затверджено
на засіданні
вченої ради ДДМА
Протокол № 2 від
25.10.2007

Краматорськ 2007

ВСТУП

Підготовка кваліфікованих спеціалістів передбачає добре знання української мови, уміння практично застосовувати її у широкій сфері діяльності різних фахівців. Вивчення курсу “Українська мова за професійним спрямуванням” має на меті засвоєння студентами особливостей писемного і усного ділового та професійного мовлення, вироблення навиків складання ділових паперів паралельно з повторенням найскладніших правописних і граматичних моментів.

ПІДГОТОВКА І НАПИСАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Згідно з навчальним планом студенти заочного відділення виконують одну контрольну роботу з курсу “Українська мова за професійним спрямуванням” і складають екзамен. Контрольну роботу слід надіслати до деканату відповідно до встановленого графіка, в іншому випадку кафедра не гарантує її своєчасного рецензування.

Варіант контрольної роботи визначається за двома останніми цифрами номера. Якщо номер залікової книжки більше 30, то від нього віднімається 30 (наприклад, 78 – 30 -30 = 18).

Завдання контрольної роботи мають п’ять спрямувань:

1 Опрацювання теоретичних питань з основ професійного та ділового мовлення за рекомендованою у методичних вказівках літературою.

2 Виконання вправ з граматики.

3 Переклад фахового тексту українською мовою (з російської).

4 Складання одного з документів.

5 Вивчення термінологічної лексики.

У кінці контрольної роботи необхідно написати список використаної літератури.

Контрольна робота має бути виконана цілком самостійно, в рукописному варіанті, акуратно, чітким почерком. У зошиті слід залишати поля справа не менше 2,5 см.

Після рецензування та виставлення оцінки “задовільно” або “незадовільно,” контрольна робота повертається студентові. Якщо робота оцінена “незадовільно”, слід, згідно із зауваженнями рецензента, виконати окремі завдання правильно у тому ж зошиті під рубрикою “Робота над помилками”. У задовільно виконаній роботі також можуть бути допущені граматичні, стилістичні, лексичні помилки (особливо в перекладі). У такому разі в роботі над помилками окремі речення, слова або словосполучення необхідно переписати у виправленому вигляді.

Відрецензовані контрольні роботи є навчальними документами, які необхідно зберігати. Під час захисту проводиться перевірка засвоєння матеріалу, що увійшов до контрольної роботи.

Студент допускається до екзамену лише за умови, що його контрольна робота захищена.

Для захисту контрольної роботи студент повинен виконати роботу над помилками, а також:

- а) дати відповідь на поставлені викладачем питання з теоретичного матеріалу (зміст першого завдання контрольної роботи);
- б) знати значення термінів, вписаних у п'ятому завданні.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН КУРСУ

Найменування розділів, тем	Розподіл за видами занять		
	Усього	Лекції	СРС
Тема 1. Вступ. Особливості розвитку мовної системи і професійне спілкування. Закон «Про мови». Державність української мови. Українська літературна мова та її норми. Орфоепічні норми. Лексичні норми мови професійного спрямування	5	0,5	4,5
Тема II. Стилi сучасної української літературної мови. Характерні риси наукового стилю. Термінологічна лексика професійного мовлення. Синоніми і пароніми у професійному мовленні	5	0,5	4,5
Тема III. Особливості офіційно-ділового стилю. Культура ділового мовлення	5	0,5	4,5
Тема IV. Основи діловодства. Документ як основний вид ділового мовлення. Категорії документа. Класифікація документів	5	-	5
Тема V. Чергування у системі голосних і приголосних. Правопис м'якого знака та апострофа Заява. Види заяв	5	-	5
Тема VI. Значення і функції власних назв у мові і суспільстві. Принципи передачі власних назв українською мовою. Велика літера. Правопис та відмінювання прізвищ, імен та по батькові	6	1	5
Тема VII. Український мовленнєвий етикет при звертанні. Клична форма загальних і власних назв. Автобіографія. Характеристика	5	-	5
Тема VIII. Правопис слів іншомовного походження. Професійна лексика. Резюме	5	0,5	4,5

Тема ІХ. Морфологія. Вибір граматичної форми іменника і прикметника у професійному спілкуванні. Протокол. Витяг з протоколу	5	-	5
Тема Х. Закінчення іменників другої відміни чоловічого роду у родовому відмінку однини. Відмінювання іменників третьої відміни. Особливості ступіювання прикметників	5	-	5
Тема ХІ. Морфологія. Вибір граматичної форми числівника, займенника, дієслова у професійному мовленні. Листи	6	-	6
Тема ХІІ. Особливості вживання дієприкметників і дієприслівників у професійному мовленні. Правопис прислівників. Прийменникові конструкції у діловому мовленні	5	0,5	4,5
Тема ХІІІ. Особливості правопису і вживання сполучника, частки у професійному мовленні. Службові записки	5	0,5	4,5
Тема ХІV. Синтаксис і пунктуація професійного спілкування. Складні випадки узгодження та керування в професійному мовленні	5	-	5
УСЬОГО	72	4	68

КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ

ВАРІАНТ 1

Завдання 1

Дайте відповідь на питання:

Акцентологічні норми сучасної української мови (11, с.14 – 17).

Завдання 2

Виконайте граматичні вправи.

а) Напишіть подані слова українською мовою.

Оптический, солидарность, эксперимент, хирургия, клиника, апперцепция, ителлигенция, марокканец, кассир, портьера, досье, дифференциальный, премьера, регистрация, бульон.

б) Утворіть чоловічі та жіночі імена по батькові від поданих імен.

Микита, Василь, Дмитро, Яків, Геннадій, Ілля.

в) Напишіть прізвища українською мовою.

Александров, Малеев, Ланской, Кириллов, Лукьянов, Никулин, Овсянников, Семёнов, Тренёв, Шереметьев, Белобров, Воробьев, Григорьев, Дмитриев, Зимин.

г) Запишіть подані прізвища у формі звертання, що складається із загальної назви та прізвища.

Андрієнко, Осипчук, Поліщук, Терехова, Шевченко, Роговий.

д) Напишіть подані іменники у родовому відмінку однини.

Поверх, аркуш, дебет, Миргород, дощ, колектив, долар, експорт, сантиметр, Єнісей, край, успіх, січень, вступ, документ .

е) Утворіть від поданих прикметників ступені порівняння.

Міцний, вагомий, слизький, легкий, багатий.

ж) Прочитайте розділи “Складні випадки керування”, “Узгодження різних частин мови”, “Прийменник **по** у професійному

мовленні” (додатки М,П,Р). Виправте помилки у поданих словосполученнях.

Зазнати втрату, всупереч умов, дякуємо брата, по приказу, по вихідним дням, по змісту, прийти на пів десяту ранку, 2,5 гектара, широка степ.

и) Провідмініайте числівники **385; 1/3**.

к) Спишіть словосполучення, розкриваючи дужки; запишіть числа словами.

Проголосували 724 (делегат), грало 3 (хлоп'я), глибина від 60 до 675 (метр), зустрілося 2 (бізнесмен), виготовили 5 (сани), вага до 250 (кілограм).

Завдання 3

Перекладіть і запишіть українською мовою фаховий текст за вашим напрямом підготовки.

Завдання 4

Складіть автобіографію.

Завдання 5

Випишіть відповідно до вашого напряму підготовки 10 термінів із значеннями, запам'ятайте їх.

ВАРІАНТ 2

Завдання 1

Дайте відповідь на таке питання:

Грамотична правильність іменників, прикметників, числівників (11, с.21-23).

Завдання 2

Виконайте граматичні вправи.

а) Напишіть подані слова українською мовою.

Бізнесмен, министерство, винегрет, диалог, інтеллігент, імміграція, дезінфекція, бар'єр, фейерверк, діалектика, поетический, хірургія, казино, порт'єра, інтерв'ю.

б) Утворіть чоловічі та жіночі імена по батькові від поданих імен.

Олександр, Аркадій, Ілля, Леонід, Михайло, Сава.

в) Напишіть прізвища українською мовою.

Антипов, Викторов, Борисов, Девяткин, Дёмин, Зверев, Наседкин, Киселёв, Ожерельев, Репин, Сергеев, Шустиков, Щетинин, Федоров, Щекочихин.

г) Запишіть подані сполуки у формі звертання.

Колега Ярослав, добродійка Пащенко, панна Наталя, Майя Олексіївна, пан господар, добродій Зайчук.

д) Запишіть подані іменники у родовому відмінку однини.

Банкір, товар, термін, розвиток, телеграф, карбованець, вересень, аналіз, дуб, універмаг, Урал, кран, попит, квадрат, ярмарок.

е) Утворіть від поданих прикметників ступені порівняння.

Товстий, малий, відомий, розумний, красивий.

ж) Прочитайте розділи “Складні випадки керування”, “Узгодження різних частин мови”, “Прийменник **по** у професійному мовленні” (додатки М,П,Р). Виправте помилки у поданих словосполученнях.

Повідомити начальника, вживати ліки, згідно закону, 163 студента, півтора місяці, у вісімнадцять годин, по ініціативі, проректор по науковій роботі, по спеціальності, математична дріб.

и) Провідмініяйте подані числівники: **264; 2/3**.

к) Спишіть словосполучення, розкриваючи дужки; запишіть числа словами.

Написали 4(лист), паслося 20 (лоша), їхали 1,5 (година), брали участь 42 (представник), більше 180 (сторінка), посадили 4 (клен).

Завдання 3

Перекладіть і запишіть українською мовою фаховий текст за вашим напрямом підготовки.

Завдання 4

Складіть протокол зборів вашого колективу.

Завдання 5

Випишіть відповідно до вашого напрямку підготовки 10 термінів із значеннями, запам'ятайте їх.

ВАРІАНТ 3

Завдання 1

Дайте відповідь на таке питання:

Грамотна правильність займенника, дієслова, прислівника, прийменника (11, с.23-25).

Завдання 2

Виконайте граматичні вправи.

а) Напишіть подані слова українською мовою.

Дезинфекція, варіант, оптиміст, синхронія, інтерв'ю, риторика, інтелект, нігіліст, бриліант, ірраціональний, бар'єр, дирижер, фейерверк, силует, дикція.

б) Від поданих імен утворіть чоловічі та жіночі імена по батькові.

Оникій, Йосип, Сава, Юхим, Тодось, Валерій.

в) Напишіть прізвища українською мовою.

Артёмов, Алябьев, Беседин, Васильев, Гавриков, Глебов, Елисеєв, Казанников, Медведев, Нистратов, Раевский, Полетаєв, Пырьев, Юрьев, Толстая.

г) Запишіть подані іменники у формі кличного відмінку однини.

Олеся, лікар, Мирослава, Сидір, юнак, Олег.

д) Запишіть подані іменники у родовому відмінку однини.

Проект, мотор, вітер, спорт, обсяг, технікум, брокер, Донецьк, Кривий Ріг, сік, атом, вокзал, шилінг, гектар, процес.

е) Утворіть від поданих прикметників ступені порівняння.

Різкий, тугий, глибокий, дужий, тяжкий.

ж) Прочитайте розділ “Складні випадки керування”, “Узгодження різних частин мови”, “Прийменник **по** у професійному мовленні” (додатки М,П,Р). Виправте помилки у поданих словосполученнях.

Завідувач лабораторією, наголошувати на головне, дякуємо батька, половина дев'ятого ранку, півтора кілограма, по багатьом причинам, курс лекцій по математиці, по замовленню, власна підпис.

и) Провідміняйте подані числівники: **357; 3/2.**

к) Спишіть словосполучення, розкриваючи дужки; запишіть числа словами.

Вигодували 5 (вівця), нагородили 21 (лідер), зібралось 32 (менеджер), співало 11 (дівча), подорожували 3,5 (тиждень), понад 25000 (житель).

Завдання 3

Перекладіть і запишіть українською мовою фаховий текст за вашим напрямом підготовки.

Завдання 4

Напишіть характеристику на одного із ваших співпрацівників.

Завдання 5

Випишіть відповідно до вашого напряму підготовки 10 термінів із значеннями, запам'ятайте їх.

ВАРІАНТ 4

Завдання 1

Дайте відповідь на таке питання:

Випадки недотримання синтаксичних правил (11, с.27-30).

Завдання 2

Виконайте граматичні вправи.

а) Напишіть подані слова українською мовою.

Традиционный, пиротехник, оптимист, университет, нетто, голландский, гигиена, кинескоп, математика, позиция, сеньор, мадонна, дифирамб, традиция, дисциплина.

б) Утворіть чоловічі та жіночі імена по батькові від поданих імен.

Олексій, Василь, Геннадій, Микола, Олег, Ілля.

в) Напишіть прізвища українською мовою.

Арсеньев, Аверьянов, Белых, Букреев, Гурьев, Гвоздѣв, Дементьев, Кириллов, Новиков, Овсянников, Пантелеев, Сабинин, Северов, Ямщиков, Белая.

г) Запишіть подані сполуки у формі звертання.

Добродій Павлюк, пані Катерина, колега Роман, товариш
підполковник, панна Олена, Орест Михайлович.

д) Запишіть подані іменники в родовому відмінку однини.
Острів, сад, ранок, ваучер, інсайдер, зоопарк, шлях, ранок,
телефон, ґрунт, лист, яр, керівник, директор, конденсатор.

е) Утворіть від поданих прикметників ступені порівняння.
Складний, здібний, високий, важкий, великий.

ж) Прочитайте розділи “Складні випадки керування”,
“Узгодження різних частин мови”, “Прийменник **по** у професійному
мовленні” (додатки М,П,Р). Виправте помилки у поданих
словосполученнях.

Хворіти ангіною, згідно закону, пробачте нас, лекції по праву,
йти по вулиці, по ініціативі, у п'ятнадцять годин, 42 інженера, три
десятка, глибока тунель.

и) Провідрміняйте подані числівники: **479; 2/7**.

к) Спишіть словосполучення, розкриваючи дужки; запишіть
числа словами.

Підйомність від 80 до 120 (тонна), підписали угоду з 47 (банк),
принесли 4 (ножиці), замовили 3 (двері), засіяли понад 170 (гектар),
виступили 24 (делегат).

Завдання 3

Перекладіть і запишіть українською мовою фаховий текст за
вашим напрямом підготовки.

Завдання 4

Складіть резюме для участі у конкурсі на заміщення вакантної
посади за вашою професійною підготовкою.

Завдання 5

Випишіть відповідно до вашого напрямку підготовки 10
термінів із значеннями, запам'ятайте їх.

ВАРІАНТ 5

Завдання 1

Дайте відповідь на таке питання:

Якості культури усного мовлення (11, с.10-13).

Завдання 2

Виконайте граматичні вправи.

а) Напишіть подані слова українською мовою.

Теория, агитатор, интеллект, пиротехник, режиссёр, експеримент, ванна, бизнесмен, казино, аксиома, такси, нигилист, миссурійський, гениальний, миллион.

б) Утворіть від поданих імен чоловічі та жіночі імена по батькові.

Богдан, Андрій, Дмитро, Яків, Григорій, Годось.

в) Напишіть прізвища українською мовою.

Андреев, Бирюков, Богатырёв, Викторов, Дмитриев, Дьяков, Лукьянов, Никулин, Киселёв, Семёнов, Шереметьев, Юрьев, Щекочихин, Крайняя, Алфёров.

г) Запишіть подані іменники у формі кличного відмінку однини.

Іван, друг, земля, неня, Дарина. Юрій.

д) Наведені власні географічні назви запишіть у родовому відмінку.

Хорол, Псьол, Байкал, Донецьк, Єнісей, Амур, Пирятин, Дунай, Миргород, Новгород, Житомир, Чернігів, Кавказ, Севастополь, Дністер.

е) Утворіть від поданих прикметників ступені порівняння.

Низький, активний, короткий, корисний, дешевий.

ж) Прочитайте розділ “Складні випадки керування”, “Узгодження різних частин мови”, “Прийменник **по** у професійному мовленні” (додатки М,П,Р). Виправте помилки у поданих словосполученнях.

Говорити на українській мові, запобігання незаконних дій, наголошувати головне, по власній волі, молодший по віку, по дорученню, півтора кілограми, 234 випускника, математична степінь.

и) Провідміняйте подані числівники: **596; 1/4.**

к) Спишіть словосполучення, розкриваючи дужки; запишіть числа словами.

Прибула 1/3 (учасник), висадили до 50 (саджанець), прочитали більше 490 (сторінка), купили 20 (курча), чекали 2,5 (година), відремонтували 32 (трактор).

Завдання 3

Перекладіть і запишіть українською мовою фаховий текст за вашим напрямом підготовки.

Завдання 4

Напишіть автобіографію.

Завдання 5

Випишіть відповідно до вашого напрямку підготовки 10 термінів із значеннями, запам'ятайте їх.

ВАРІАНТ 6

Завдання 1

Дайте відповідь на таке питання:

Українська мова серед інших мов світу (6, с.9-12).

Завдання 2

Виконайте граматичні вправи.

а) Напишіть подані слова українською мовою.

Дизель, нотаріус, традиція, інспекція, дифирамб, лабиринт, сюрреалізм, оптиміст, поетический, циник, бібліотека, ванна, сеньор, гігієна, досье.

б) Утворіть від поданих імен чоловічі та жіночі імена по батькові.

В'ячеслав, Віталій, Микита, Юрій, Василь, Ігор.

в) Напишіть прізвища українською мовою.

Артемьев, Бабичев, Горбачёв, Плещеев, Донской, Кириллов, Овсянников, Тренёв, Щиглов, Семёнов, Толстая, Бедный, Соловьёв, Щекочихин, Дёмин.

г) Запишіть подані сполуки у формі звертання.
Пан Євген, добродій Іваненко, друг Олесь, колега Марія, пані Залеська, товариш генерал.

д) Запишіть подані іменники у родовому відмінку однини.
Кисень, кредит, учень, інститут, ваучер, Севастополь, суфікс, об'єм, лист, іменник, тиждень, метал, телефон, роман, підпис.

е) Утворіть від поданих прикметників ступені порівняння,
Гарний, тяжкий, яскравий, легкий, мужній.

ж) Прочитайте розділ “Складні випадки керування”, “Узгодження різних частин мови”, “Прийменник **по** у професійному мовленні” (додатки М,П,Р). Виправте помилки у поданих словосполученнях.

Оволодіння курсу, брат молодше мене, ігнорувати думкою, курси по вивченню англійської мови, по моїм відомостям, йти по вулиці, чотири друкованих аркуша, за київським часом без п'ятнадцяти сім, тривала нежить.

и) Провідмініайте подані числівники: **673; 1/8**.

к) Спишіть словосполучення, розкриваючи дужки; запишіть числа словами.

Проголосували 724 (делегат), грало 3 (хлоп'я), глибина від 60 до 675 (метр), зустрілося 2 (бізнесмен), виготовили 5 (сани), вага до 250 (кілограм).

Завдання 3

Перекладіть і запишіть українською мовою фаховий текст за вашим напрямом підготовки. **Який текст? Де?**

Завдання 4

Напишіть супровідний лист.

Завдання 5

Випишіть відповідно до вашого напряму підготовки 10 термінів із значеннями, запам'ятайте їх.

Откуда?

ВАРІАНТ 7

Завдання 1

Дайте відповідь на таке питання:

Мовна норма сучасної української мови (6, с.12-15).

Завдання 2

Виконайте граматичні вправи.

а) Напишіть подані слова українською мовою.

Дикция, математика, марксизм, позиція, система, кинескоп, шоссе, імміграція, ініціатива, університет, голландський, пріоритет, жюри, порт'єра, брутто.

б) Від поданих іменників утворіть чоловічі та жіночі імена по батькові. Микита, Василь, Дмитро, Яків, Тарас, Михайло.

в) Напишіть прізвища українською мовою.

Артёмов, Белых, Беседин, Васильев, Дёмин, Медведев, Наседкин, Донской, Григорьев, Гавриков, Северов, Щетинин, Раевский, Девяткин, Вяземская.

г) Запишіть подані сполуки у формі звертання.

Пан президент, пані господиня, колега Панасюк, голубка Катруся, товаришка Мирослава, добродій Максим.

д) Запишіть подані іменники у родовому відмінку однини.

Ромб, комп'ютер, місяць, проспект, абзац, твір, синтез, метод, станок, Пірятин, споживач, висновок, реквізит, штамп, жанр.

е) Утворіть від поданих прикметників ступені порівняння.

Різкий, тугий, глибокий, дужий, тяжкий.

ж) Прочитайте розділи “Складні випадки керування”, “Узгодження різних частин мови”, “Прийменник **по** у професійному мовленні” (додатки М,П,Р). Виправте помилки у поданих словосполученнях.

Відповідно з угодою, хворий грипом, зазнати невдачу, повідомляти по телефону, проживати по адресу, по приказу, 123 учасника конференції, п'ятнадцять хвилин шостого, сезонна продаж.

и) Провідмініайте подані числівники: **748; 2/4.**

к) Спишіть словосполучення, розкриваючи дужки; запишіть числа словами.

Написали 4(лист), паслося 20 (лоша), їхали 1,5 (година), брали участь 42 (представник), більше 180 (сторінка), посадили 4 (клен).

Завдання 3

Перекладіть і запишіть українською мовою фаховий текст за вашим напрямом підготовки.

Завдання 4

Напишіть протокол зборів вашого колективу.

Завдання 5

Виписіть відповідно до вашого напрямку підготовки 10 термінів із значеннями, запам'ятайте їх

ВАРІАНТ 8

Завдання 1

Дайте відповідь на таке питання:

Основні ознаки наукового стилю (6, с.15-18).

Завдання 2

Виконайте граматичні вправи.

а) Напишіть подані слова українською мовою.

Идеал, марокканский, рубикон, інтерв'ю, университет, імміграція, казино, билет, секція, раціон, зигзаг, жилет, жюри, сеньор, дикція.

б) Від поданих іменників утворіть чоловічі та жіночі імена по батькові.

Юрій, Сава, Іван, Микита, Анатолій, Василь.

в) Напишіть прізвища українською мовою.

Воробьев, Чебышев, Горбачов, Беляев, Твердохлебов, Смирнов, Тимофеев, Федосеев, Плещеев, Муромцев, Зинкевич, Шишикин, Захарьев, Артемов, Ананьев.

г) Запишіть подані сполуки у формі звертання.

Колега Ярослав, добродійка Пащенко, панна Наталя, Майя Олексіївна, пан господар, добродій Зайчук.

д) Запишіть подані іменники у родовому відмінку однини.

Чай, зміст, наказ, міністр, репортаж, акумулятор, жар, льон, Дніпро, сюжет, кілограм, числівник, електроприлад, телефон, зоопарк.

е) Утворіть від поданих прикметників ступені порівняння.

Товстий, малий, відомий, розумний, красивий.

ж) Прочитайте розділи “Складні випадки керування”, “Узгодження різних частин мови”, “Прийменник **по** у професійному мовленні” (додатки М,П,Р). виправте помилки у поданих словосполученнях.

Багатий ідеями, завдяки клопотання, опанування курсом, по вихідним дням, по змісту, по всім напрямкам, 2,5 гектари, зустріч у 12 годин, столітній пил.

и) Провідмініяйте подані числівники: **867; 2/3**.

к) Спишіть словосполучення, розкриваючи дужки; запишіть числа словами.

Вигодували 5 (вівця), нагородили 21 (лідер), зібралось 32 (менеджер), співало 11 (дівча), подорожували 3,5 (тиждень), понад 25000 (житель).

Завдання 3

Перекладіть і запишіть українською мовою фаховий текст за вашим напрямом підготовки.

Завдання 4

Напишіть службову записку.

Завдання 5

Випишіть відповідно до вашого напрямку підготовки 10 термінів із значеннями, запам'ятайте їх.

ВАРІАНТ 9

Завдання 1

Дайте відповідь на таке питання:

Основні ознаки офіційно-ділового стилю (6, с.26-31).

Завдання 2

Виконайте граматичні вправи.

а) Напишіть подані слова українською мовою.

Традиция, диалог, пингвин, интеллект, оптический, рацион, оптимист, трио, филармония, фейерверк, агитатор, премьера, приоритет, брутто, гигиена.

б) Утворіть від поданих іменників чоловічі та жіночі імена по батькові.

Віталій, Андрій, Ілля, Микола, Григорій, Тодось.

в) Напишіть прізвища українською мовою.

Щиглов, Соловьев, Солнцев, Щипачев, Столетов, Пешковский, Тихомиров, Кирилов, Мацеев, Костищев, Базилевич, Марбин, Федоров, Евсеев, Ипатьев.

г) Запишіть подані прізвища у формі звертання, що складається із загальної назви та прізвищ.

Андрієнко, Осипчук, Поліщук, Терехова, Шевченко, Роговий.

д) Запишіть подані іменники у родовому відмінку однини.

Насип, вік, центр, ячмінь, вітер, дощ, вечір, фініш, сміх, плач, сум, вівторок, вексель, гіпс, дебет.

е) Утворіть від поданих прикметників ступені порівняння.

Міцний, вагомий, слизький, легкий, багатий.

ж) Прочитайте розділи “Складні випадки керування”, “Узгодження різних частин мови”, “Прийменник **по** у професійному мовленні”(додатки М,П,Р). Виправте помилки у поданих словосполученнях.

Згідно закону; пробачте нас; ігнорувати думкою; йти по вулиці; по отриманню; 43 інженера; 26,7 відсотків; зустрітися коло гастронома в 16 годин; далека Сибір.

и) Провідмініайте подані числівники: **461; 1/2.**

к) Спишіть словосполучення, розкриваючи дужки; запишіть числа словами.

Підйомність від 80 до 120 (тонна), підписали угоду з 47 (банк), принесли 4 (ножиці), замовили 3 (двері), засіяли понад 170 (гектар), виступили 24 (делегат).

Завдання 3

Перекладіть і запишіть українською мовою фаховий текст за вашим напрямом підготовки.

Завдання 4

Напишіть витяг з протоколу зборів вашого колективу.

Завдання 5

Виписіть відповідно до вашого напряму підготовки 10 термінів із значеннями, запам'ятайте їх.

ВАРІАНТ 10

Завдання 1

Дайте відповідь на таке питання:

Критерії класифікації документів (6, с.34-39).

Завдання 2

Виконайте граматичні вправи.

а) Напишіть подані слова українською мовою.

Група, аксиома, голландский, симптом, бизнес, никель, диета, медицина, риторика, финиш, визит, континент, биография, титан, фейерверк.

б) Утворіть від поданих імен чоловічі та жіночі імена по батькові.

Богдан, Андрій, Дмитро, Яків, Григорій, Тодось.

в) Напишіть прізвища українською мовою.

Чернышевская, Менделеев, Немчинов, Андреев, Вяземский,
Артемов, Репин, Ноздрев, Толстая, Крамской, Толиков, Воробьев,
Астафьев, Зверев, Тихомиров.

г) Запишіть подані імена у формі кличного відмінку.
Олеся, лікар, Мирослава, Сидір, юнак, Олег.

д) Наведені власні географічні назви запишіть у родовому відмінку.

Хорол, Псьол, Донецьк, Байкал, Єнісей, Амур, Севастополь, Миргород, Дунай, Новгород, Житомир, Чернігів, Кавказ, Пирятин, Дністер.

е) Утворіть від поданих прикметників ступені порівняння.
Різкий, тугий, глибокий, дужий, тяжкий.

ж) Прочитайте розділи “Складні випадки керування”, “Узгодження різних частин мови”, “Прийменник по у професійному мовленні” (додатки М,П,Р). Виправте помилки у поданих словосполученнях.

Вживати заходи, завдати шкоду, опанування дисципліною, заступник по госпчастині, по отриманню, по проханню, 3,4 кілометри, півтора роки, небезпечна кір.

и) Провідмініайте подані числівники: **578; 1/7**.

к) Спишіть словосполучення, розкриваючи дужки; запишіть числа словами.

Прибула 1/3 (учасник), висадили до 50 (саджанець), прочитали більше 490 (сторінка), купили 20 (курча), чекали 2,5 (година), відремонтували 32 (трактор), пошили 10 (штани).

Завдання 3

Перекладіть і запишіть українською мовою фаховий текст за вашим напрямом підготовки.

Завдання 4

Напишіть пояснювальну записку з приводу порушення дисципліни на виробництві (в установі).

Завдання 5

Випишіть відповідно до вашого напрямку підготовки 10 термінів із значеннями, запам'ятайте їх.

ВАРІАНТ 11

Завдання 1

Дайте відповідь на таке питання:

Основні вимоги до оформлення тексту документа (6, с.41-47).

Завдання 2

Виконайте граматичні вправи.

а) Напишіть подані слова українською мовою.

Оптический, солидарность, эксперимент, хирургия, клиника, апперцепция, интеллигенция, марокканец, кассир, портьера, досье, дифференциальный, премьера, регистрация, бульон.

б) Утворіть від поданих імен чоловічі та жіночі імена по батькові.

Микола, Аркадій, Юрій, Віталій, Григорій, Ілля.

в) Напишіть прізвища українською мовою.

Прокофьев, Пятницкий, Пугачев, Щепкин, Тихомиров. Пущин, Белая, Толстой, Чернышевский, Анненков, Ульянов, Зверев, Тимирязев, Аракчеев, Фадеев.

г) Запишіть подані сполуки у формі звертання.

Добродій Павлюк, пані Катерина, колега Роман, товариш підполковник, панна Олена, Орест Михайлович.

д) Запишіть подані іменники у родовому відмінку однини.

Проект, мотор, вітер, спорт, обсяг, технікум, брокер, Донецьк, Кривий Ріг, сік, атом, вокзал, шилінг, гектар, процес.

е) Утворіть від поданих прикметників ступені порівняння.

Складний, здібний, високий, важкий, великий.

ж) Прочитайте розділи “Складні випадки керування”, “Узгодження різних частин мови”, “Прийменник **по** у професійному мовленні”(додатки М,П,Р).

Виправте помилки у поданих словосполученнях.

Ігнорувати думкою, додержувати тишу (порядок), опанування курсом, по всім напрямкам, по змісту, по ініціативі, 2,5 гектари, консультація в 16 годин, донецька степ.

и) Провідмініяйте подані числівники: **583; 2/1.**

к) Спишіть словосполучення, розкриваючи дужки; запишіть числа словами.

Проголосували 724 (делегат), грало 3 (хлоп'я), глибина від 60 до 675 (метр), зустрівся 2 (бізнесмен), виділили 59 (центнер), поповнився на 876 (гривня).

Завдання 3

Перекладіть і запишіть українською мовою фаховий текст за вашим напрямом підготовки.

Завдання 4

Напишіть доповідну записку про порушення дисципліни на виробництві (в установі).

Завдання 5

Випишіть відповідно до вашого напрямку підготовки 10 термінів із значеннями, запам'ятайте їх.

ВАРІАНТ 12

Завдання 1

Дайте відповідь на таке питання:

Основні правила скорочування слів і словосполучень (6, с.47-53).

Завдання 2

Виконайте граматичні вправи.

а) Напишіть подані слова українською мовою.

Дезинфекція, варіант, оптимист, синхронія, інтерв'ю, риторика, інтелект, нигилист, брилліант, ірраціональний, бар'єр, дирижер, фейерверк, силует, дикція.

б) Від поданих іменників утворіть чоловічі та жіночі імена по батькові.

Ярослав, Ігор, Андрій, Сава, Григорій, Годось.

в) Напишіть прізвища українською мовою.
Королёв, Астафьев, Лесков, Грибоедов, Румянцев, Орехов,
Крамской, Радищев, Серпилин, Луговская, Аракчеев, Тихонов,
Твердохлебов, Чичиков, Державин.

г) Запишіть подані іменники у формі кличного відмінку однини.

Іван, друг, земля, няня, Дарина. Юрій.

д) Запишіть подані іменники у родовому відмінку однини.

Банкір, товар, термін, розвиток, телеграф, карбованець,
вересень, аналіз, дуб, універмаг, Урал, кран, попит, квадрат, ярмарок.

е) Утворіть від поданих прикметників ступені порівняння.

Низький, активний, короткий, корисний, дешевий.

ж) Прочитайте розділ “Складні випадки керування”,
“Узгодження різних частин мови”, “Прийменник **по** у професійному
мовленні”(додатки М,П,Р).

Виправте помилки у поданих словосполученнях.

Завдати клопоту; згідно цього документа; вибачай сестру;
повідомити по телефону; по власному бажанню; по останній моді; три
дня минуло; зустрітися в 12 годин; степова полин.

и) Провідмініайте подані числівники: **462; 5/4.**

к) Спишіть словосполучення, розкриваючи дужки; запишіть
числа словами.

Їхали 2,5 (тиждень), брали участь 53 (інженер), купили 4 (стіл),
написали 4(лист), паслося 20 (лоша), брали участь 42 (представник).

Завдання 3

Перекладіть і запишіть українською мовою фаховий текст за
вашим напрямом підготовки.

Завдання 4

Напишіть діловий лист, що відображує діяльність вашого
підприємства (установи).

Завдання 5

Випишіть відповідно до вашого напряму підготовки 10
термінів із значеннями, запам’ятайте їх.

ВАРІАНТ 13

Завдання 1

Дайте відповідь на таке питання:

Реквізити ділових паперів (6, с.55-62).

Завдання 2

Виконайте граматичні вправи.

а) Напишіть подані слова українською мовою.

Традиционный, пиротехник, оптимист, университет, нетто, голландский, гигиена, кинескоп, математика, позиция, сеньор, мадонна, дифирамб, традиция, дисципллина.

б) Від поданих іменників утворіть чоловічі та жіночі імена по батькові.

Олександр, Кузьма, Валерій, Анатолій, Василь, Яків.

в) Напишіть прізвища українською мовою:

Воробьев, Чебышев, Горбачев, Беляев, Твердохлебов, Смирнов, Тимофеев, Муромцев, Плещеев, Зинкевич, Шишкин, Захарьев, Артемов, Ананьев, Федосеев.

г) Запишіть подані сполуки у формі звертання.

Пан Євген, добродій Іваненко, друг Олесь, колега Марія, пані Залеська, товариш генерал.

д) Запишіть подані іменники у родовому відмінку однини.

Острів, сад, ранок, ваучер, інсайдер, зоопарк, шлях, ринок, телефон, ґрунт, лист, яр, керівник, директор, конденсатор.

е) Утворіть від поданих прикметників ступені порівняння.

Гарний, тяжкий, яскравий, легкий, мужній.

ж) Прочитайте розділи “Складні випадки керування”, “Узгодження різних частин мови”, “Прийменник **по** у професійному мовленні”(додатки М,П,Р).

Виправте помилки у поданих словосполученнях.

Опанувати предметом, наголошувати на головне, відповідно з наказом; по вказівці, по прибуттю, по багатьом причинам, завідувач лабораторією, гостра біль.

и) Провідмініайте подані числівники: **695; 3/2.**

к) Спишіть словосполучення, розкриваючи дужки; запишіть числа словами.

Прочитали більше 176 (книга), зустрілося 32 (директор), пошили 24 (штани), вигодували 5 (вівця), нагородили 21 (лідер), співало 11 (дівча), понад 25000 (житель).

Завдання 3

Перекладіть і запишіть українською мовою фаховий текст за вашим напрямом підготовки.

Завдання 4

Напишіть лист-прохання до газети про публікацію рекламного оголошення.

Завдання 5

Виписіть відповідно до вашого напряму підготовки 10 термінів із значеннями, запам'ятайте їх.

ВАРІАНТ 14

Завдання 1

Дайте відповідь на таке питання:

Лексика ділового мовлення (6, с.63-66).

Завдання 2

Виконайте граматичні вправи.

а) Напишіть подані слова українською мовою.

Теория, агитатор, интеллект, пиротехник, режиссёр, експеримент, ванна, бизнесмен, казино, аксиома, такси, нигилист, миссурійский, гениальный, миллион.

б) Від поданих іменників утворіть чоловічі та жіночі імена по батькові.

Григорій, Савелій, Борис, Лука, Євген, Матвій.

в) Напишіть прізвища українською мовою.

Соловьев, Солнцев, Щипачев, Столетов, Пешковский, Тихомиров, Кирилов, Мошечев, Костищев, Базилевич, Щиглов, Марьин, Федоров, Ипатьев, Евсеев.

г) Запишіть подані сполуки у формі звертання.

Пан президент, пані господиня, колега Панасюк, голубка Катруся, товаришка Мирослава, добродій Максим.

д) Запишіть подані іменники у родовому відмінку однини.

Чай, зміст, наказ, міністр, репортаж, акумулятор, жар, льон, Дніпро, сюжет, кілограм, числівник, електроприлад, телефон, зоопарк.

е) Утворіть від поданих прикметників ступені порівняння.

Міцний, вагомий, слизький, легкий, багатий.

ж) Прочитайте розділ “Складні випадки керування”, “Узгодження різних частин мови”, “Прийменник **по** у професійному мовленні”(додатки М,П,Р).

Виправте помилки у поданих словосполученнях.

Високий ростом; оплачуйте за проїзд; згідно закону; викликати по службовим справам; по багатьом причинам; півтора кілограми; 142 депутата; математична дріб.

и) Провідмініайте подані числівники: **376; 2/9**.

к) Спишіть словосполучення, розкриваючи дужки; запишіть числа словами.

Підйомність від 80 до 120 (тонна), підписали угоду з 47 (банк), принесли 4 (ножиці), замовили 3 (двері), засіяли понад 170 (гектар), відремонтували 34 (верстат).

Завдання 3

Перекладіть і запишіть українською мовою фаховий текст за вашим напрямом підготовки.

Завдання 4

Складіть автобіографію.

Завдання 5

Випишіть відповідно до вашого напряму підготовки 10 термінів із значеннями, запам’ятайте їх.

ВАРІАНТ 15

Завдання 1

Дайте відповідь на таке питання:

Особливості використання іменників у професійному мовленні (6, с.186-193).

Завдання 2

Виконайте граматичні вправи.

а) Напишіть подані слова українською мовою.

Дизель, нотариус, традиция, инспекция, дифирамб, лабиринт, сюрреализм, оптимист, поэтический, циник, библиотека, ванна, сеньор, гигиена, досье.

б) Утворіть від поданих іменників чоловічі та жіночі імена по батькові.

Віталій, Андрій, Ілля, Микола, Григорій, Тодось.

в) Напишіть прізвища українською мовою.

Воробьев, Чебышев, Горбачов, Беляев, Твердохлебов, Смирнов, Тимофеев, Федосеев, Плещеев, Муромцев, Зинкевич, Шишкин, Захарьев, Артемов, Ананьев.

г) Запишіть подані сполуки у формі звертання.

Колега Ярослав, добродійка Пащенко, панна Наталя, Майя Олексіївна, пан господар, добродій Зайчук.

д) Наведені власні географічні назви запишіть у родовому відмінку.

Хорол, Псьол, Байкал, Донецьк, Єнісей, Амур, Пирятин, Миргород, Новгород, Дунай, Житомир, Чернігів, Севастополь, Кавказ, Дністер.

е) Утворіть від поданих прикметників ступені порівняння.

Товстий, малий, відомий, розумний, красивий.

ж) Прочитайте розділи “Складні випадки керування”, “Узгодження різних частин мови”, “Прийменник **по** у професійному мовленні”(додатки М,П,Р).

Виправте помилки у поданих словосполученнях.

Згідно постанові, всупереч вимоги, ігнорувати думкою, надіслати по адресу, по всім напрямкам, по вказівці, двадцять чотири студента, зустріч в 12 годин, пам'ятник Шевченка, наукова ступінь.

и) Провідмініяйте подані числівники: **847; 4/5**.

к) Спишіть словосполучення, розкриваючи дужки; запишіть числа словами.

Прибула 1/3 (учасник), висадили до 50 (саджанець), прочитали більше 490 (сторінка), купили 20 (курча), чекали 2,5 (година), відремонтували 32 (трактор), пошили 10 (штани).

Завдання 3

Перекладіть і запишіть українською мовою фаховий текст за вашим напрямом підготовки.

Завдання 4

Напишіть заяву з проханням надати вам чергову відпустку.

Завдання 5

Випишіть відповідно до вашого напрямку підготовки 10 термінів із значеннями, запам'ятайте їх.

ВАРІАНТ 16

Завдання 1

Дайте відповідь на таке питання:

Особливості використання прикметників у професійному мовленні (6, с.198-201).

Завдання 2

Виконайте граматичні вправи.

а) Напишіть подані слова українською мовою.

Дикция, математика, марксизм, позиція, система, кинескоп, шоссе, імміграція, ініціатива, університет, голландський, пріоритет, жюри, порт'єра, бруто.

б) Від поданих іменників утворіть чоловічі та жіночі імена по батькові.

Ярослав, Ігор, Андрій, Сава, Григорій, Тодось.

в) Напишіть прізвища українською мовою.

Щиглов, Соловьев, Солнцев, Щипачев, Столетов, Пешковский, Тихомиров, Кирилов, Мацеев, Костищев, Базилевич, Маркин, Федоров, Евсеев, Ипатьев.

г) Запишіть подані прізвища у формі звертання, що складається із загальної назви та прізвищ.

Андрієнко, Осипчук, Поліщук, Терехова, Шевченко, Роговий.

д) Запишіть подані іменники у родовому відмінку однини.

Поверх, аркуш, дебет, Миргород, дощ, колектив, долар, експорт, сантиметр, Єнісей, край, успіх, січень, вступ, документ .

е) Утворіть від поданих прикметників ступені порівняння.

Різкий, тугий, глибокий, дужий, тяжкий.

ж) Прочитайте розділ “Складні випадки керування”, “Узгодження різних частин мови”, “Прийменник **по** у професійному мовленні” (додатки М,П,Р).

Виправте помилки у поданих словосполученнях.

Відповідно з наказом; дякуємо Вас; всупереч умов; зустріч відбудеться у сім годин вечора; півтора кілометри; по прибуттю; лекції по праву; йти по вулиці; електричнав дріль.

и) Провідмініайте подані числівники: **872; 2/3**.

к) Спишіть словосполучення, розкриваючи дужки; запишіть числа словами.

Купили 20 (курча), чекали 2,5 (година), відремонтували 32 (трактор),приїхали 23 (харків'янин), 4 (азіатська країна), пришити 2 (рукав) до сорочки.

Завдання 3

Перекладіть і запишіть українською мовою фаховий текст за вашим напрямом підготовки.

Завдання 4

Напишіть заяву з проханням зарахувати вас на посаду.

Завдання 5

Випишіть відповідно до вашого напрямку підготовки 10 термінів із значеннями, запам'ятайте їх.

ВАРІАНТ 17

Завдання 1

Дайте відповідь на таке питання:

Особливості використання числівників у професійному мовленні (6, с.225-230).

Завдання 2

Виконайте граматичні вправи.

а) Напишіть подані слова українською мовою.

Идеал, марокканский, рубикон, інтерв'ю, университет, імміграція, казино, билет, секція, раціон, зигзаг, жилет, жюри, сеньор, дикція.

б) Від поданих іменників утворіть чоловічі та жіночі імена по батькові від імен.

Анатолій, Ігор, Юрій, Яків, Василь, Микита.

в) Запишіть прізвища українською мовою.

Чернышевская, Менделеев, Немчинов, Андреев, Вяземский, Артемов, Репин, Ноздрев, Толстая, Крамской, Толиков, Воробьев, Астафьев, Зверев, Тихомиров.

г) Запишіть подані імена у формі кличного відмінку.

Олеся, лікар, Мирослава, Сидір, юнак, Олег.

д) Запишіть подані іменники у родовому відмінку однини.

Ромб, комп'ютер, місяць, проспект, абзац, твір, синтез, метод, станок, Пирятин, споживач, висновок, реквізит, штамп, жанр.

е) Утворіть від поданих прикметників ступені порівняння.

Складний, здібний, високий, важкий, великий.

ж) Прочитайте розділи “Складні випадки керування”, “Узгодження різних частин мови”, “Прийменник **по** у професійному мовленні” (додатки М,П,Р).

Виправте помилки у поданих словосполученнях.

Згідно закону; дякуємо брата; хворіти ангіною; комісія по складанню актів; черговий по району; по пропозиції; два процента 2,5 гектари; власна підпис.

и) Провідмініайте подані числівники: **341. 6/5.**

к) Спишіть словосполучення, розкриваючи дужки; запишіть числа словами.

Більший у 3,5 (раз), відзначено 3 (школяр), 1/10 (запас) золота, підписали угоду з 47 (банк), засіяли понад 170 (гектар), виступили 24 (делегат).

Завдання 3

Перекладіть і запишіть українською мовою фаховий текст за вашим напрямом підготовки.

Завдання 4

Напишіть заяву з проханням надати вам чергову відпустку.

Завдання 5

Виписіть відповідно до вашого напрямку підготовки 10 термінів із значеннями, запам'ятайте їх.

ВАРІАНТ 18

Завдання 1

Дайте відповідь на таке питання:

Особливості використання дієслівних форм у професійному мовленні (б, с.252-258).

Завдання 2

Виконайте граматичні вправи.

а) Напишіть подані слова українською мовою.

Традиция, диалог, пингвин, интеллект, оптический, рацион, оптимист, трио, филармония, фейерверк, агитатор, премьера, приоритет, брутто, гигиена.

б) Від поданих іменників утворіть чоловічі та жіночі імена по батькові.

Микита, Василь, Дмитро, Яків, Тарас, Михайло.

в) Написати прізвища українською мовою.

Прокофьев, Пятницкий, Пугачев, Щепкин, Тихомиров. Пушкин, Белая, Толстой, Чернышевский, Анненков, Ульянов, Зверев, Тимирязев, Аракчеев, Фадеев.

г) Запишіть подані сполуки у формі звертання.

Добродій Павлюк, пані Катерина, колега Роман, товариш підполковник, панна Олена, Орест Михайлович.

д) Запишіть подані іменники у родовому відмінку однини.

Насип, вік, центр, ячмінь, вітер, дощ, вечір, фініш, сміх, плач, сум, вівторок, вексель, гіпс, дебет.

е) Утворіть від поданих прикметників ступені порівняння.

Низький, активний, короткий, корисний, дешевий.

ж) Прочитайте розділ “Складні випадки керування”, “Узгодження різних частин мови”, “Прийменник **по** у професійному мовленні”(додатки М,П,Р).

Виправте помилки у поданих словосполученнях.

Вживати заходи; завдати шкоду; опанування дисципліною; заступник по госпчастині; по отриманню; по проханню; 3,4 кілометри; півтора роки; небезпечна кір.

и) Провідмініяйте подані числівники: **697; 2/5**.

к) Спишіть словосполучення, розкриваючи дужки; запишіть числа словами.

Вигодували 5 (вівця), нагородили 21 (лідер), зібралось 32 (менеджер), співало 11 (дівча), подорожували 3,5 (тиждень), понад 25000 (житель).

Завдання 3

Перекладіть і запишіть українською мовою фаховий текст за вашим напрямом підготовки.

Завдання 4

Напишіть лист-прохання до газети про публікацію рекламного оголошення.

Завдання 5

Випишіть відповідно до вашого напрямку підготовки 10 термінів із значеннями, запам'ятайте їх.

ВАРІАНТ 19

Завдання 1

Дайте відповідь на таке питання:

Особливості використання займенників у професійному мовленні
(6, с.235-239).

Завдання 2

Виконайте граматичні вправи.

а) Напишіть подані слова українською мовою.

Група, аксиома, голландский, симптом, бизнес, никель, диета, медицина, риторика, фініш, визит, континент, біографія, титан, інтелігенція.

б) Утворіть від поданих імен чоловічі та жіночі імена по батькові.

Микола, Аркадій, Юрій, Віталій, Григорій, Ілля.

в) Напишіть прізвища українською мовою.

Соловьев, Ветров, Минин, Подколёсин, Менделеев, Одинцова, Алябьев, Синельников, Сергеев, Ананьин, Новиков-Прибой, Грибачёв, Орехов, Сеченов, Рудич.

г) Запишіть подані іменники у формі кличного відмінку однини.

Іван, друг, земля, няня, Дарина. Юрій.

д) Наведені власні географічні назви запишіть у родовому відмінку.

Хорол, Псьол, Байкал, Донецьк, Єнісей, Амур, Пирятин, Миргород, Новгород, Дунай, Житомир, Чернігів, Кавказ, Дністер, Севастополь.

е) Утворіть від поданих прикметників ступені порівняння.

Гарний, тяжкий, яскравий, легкий, мужній.

ж) Прочитайте розділ “Складні випадки керування”, “Узгодження різних частин мови”, “Прийменник **по** у професійному мовленні” (додатки М,П,Р).

Виправте помилки у поданих словосполученнях.

Багатий ідеями; завдяки клопотання; опанування курсом; по вихідним дням; по змісту; по всім напрямкам 2,5 гектари; зустріч у 12 годин; столітній пил.

и) Провідмініайте подані числівники: **264, 3/3**.

к) Спишіть словосполучення, розкриваючи дужки; запишіть числа словами.

Занесли 84 (стілець), купили 4 (теля), отримали 1000000 (гривня), написали 4(лист), їхали 1,5 (година), брали участь 42 (представник).

Завдання 3

Перекладіть і запишіть українською мовою фаховий текст за вашим напрямом підготовки.

Завдання 4

Напишіть діловий лист, що відображує діяльність вашого підприємства (установи).

Завдання 5

Випишіть відповідно до вашого напряму підготовки 10 термінів із значеннями, запам’ятайте їх.

ВАРІАНТ 20

Завдання 1

Дайте відповідь на таке питання:

Особливості використання прийменників у професійному мовленні (6, с.272-282).

Завдання 2

Виконайте граматичні вправи.

а) Напишіть подані слова українською мовою.

Оптический, солидарность, эксперимент, хирургия, клиника, апперцепция, интеллигенция, марокканец, кассир, портьера, досье, дифференциальный, премьера, регистрация, бульон.

б) Від поданих іменників утворіть чоловічі та жіночі імена по батькові.

Олександр, Кузьма, Валерій, Анатолій, Василь, Яків.

в) Напишіть прізвища українською мовою.

Королёв, Астафьев, Лесков, Грибоедов, Румянцев, Орехов Крамской, Радищев, Серпилин, Луговская, Аракчеев, Тихонов, Твердохлебов, Чичиков, Державин.

г) Запишіть подані сполуки у формі звертання.

Пан Євген, добродій Іваненко, друг Олесь, колега Марія, пані Залеська, товариш генерал.

д) Запишіть подані іменники у родовому відмінку однини.

Чай, зміст, наказ, міністр, репортаж, акумулятор, жар, льон, Дніпро, сюжет, кілограм, числівник, електроприлад, телефон, зоопарк.

е) Утворіть від поданих прикметників ступені порівняння.

Міцний, вагомий, слизький, легкий, багатий.

ж) Прочитайте розділ “Складні випадки керування”, “Узгодження різних частин мови”, “Прийменник **по** у професійному мовленні” (додатки М,П,Р).

Виправте помилки у поданих словосполученнях.

Відповідно з угодою; хворий грипом; ; зазнати невдачу; повідомляти по телефону; проживати по адресу; по приказу; 123 учасника конференції, п'ятнадцять хвилин шостого; сезонна продаж.

и) Провідмініайте подані числівники: **542; 3/9**

к) Спишіть словосполучення, розкриваючи дужки; запишіть числа словами.

Пробігли 1/2 (кілометр), проголосували 724 (делегат), грало 3 (хлоп'я), глибина від 60 до 675 (метр), зустрілося 2 (бізнесмен), виготовили 5 (сани), вага до 250 (кілограм).

Завдання 3

Перекладіть і запишіть українською мовою фаховий текст за вашим напрямом підготовки.

Завдання 4

Напишіть доповідну записку про порушення дисципліни на виробництві (в установі).

Завдання 5

Випишіть відповідно до вашого напряму підготовки 10 термінів із значеннями, запам'ятайте їх.

ВАРІАНТ 21

Завдання 1

Дайте відповідь на таке питання:

Основи культури мовлення (б, с.300-303).

Завдання 2

Виконайте граматичні вправи.

а) Напишіть подані слова українською мовою.

Бизнесмен, министерство, винегрет, диалог, інтеллігент, імміграція, дезінфекція, бар'єр, фейерверк, діалектика, поетический, хірургія, казино, порт'єра, інтерв'ю.

б) Утворіть жіночі та чоловічі імена по батькові від імен.

Юрій, Василь, Сава, Іван, Микита, Анатолій.

в) Напишіть прізвища українською мовою:

Вороб'єв, Чебышев, Горбачев, Беляев, Твердохлебов, Смирнов, Тимофеев, Федосеев, Плещеев, Муромцев, Зинкевич, Шишкин, Захар'єв, Артемов, Анан'єв.

г) Запишіть подані сполуки у формі звертання.

Пан президент, пані господиня, колега Панасюк, голубка Катруся, товаришка Мирослава, добродій Максим.

д) Запишіть подані іменники у родовому відмінку однини.

Проект, мотор, вітер, спорт, обсяг, технікум, брокер, Донецьк, Кривий Ріг, сік, атом, вокзал, шилінг, гектар, процес.

е) Утворіть від поданих прикметників ступені порівняння.

Товстий, малий, відомий, розумний, красивий.

ж) Прочитайте розділи “Складні випадки керування”, “Узгодження різних частин мови”, “Прийменник **по** у професійному мовленні”(додатки М,П,Р).

Виправте помилки у поданих словосполученнях.

Оволодіння курсу; брат молодше мене; ігнорувати думкою; курси по вивченню англійської мови; по моїм відомостям; йти по вулиці; чотири друкованих аркуша; за київським часом без п'ятнадцяти сім; тривала нежить.

и) Провідмініайте подані числівники: 742, 2/1.

к) Спишіть словосполучення, розкриваючи дужки; запишіть числа словами.

Брали участь 42 (представники), більше 180 (сторінка), вигодували 5 (вівця), зібралося 32 (менеджер), подорожували 3,5 (тиждень), понад 25000 (житель).

Завдання 3

Перекладіть і запишіть українською мовою фаховий текст за вашим напрямом підготовки.

Завдання 4

Напишіть пояснювальну записку з приводу порушення дисципліни на виробництві (в установі).

Завдання 5

Випишіть відповідно до вашого напряму підготовки 10 термінів із значеннями, запам'ятайте їх.

ВАРІАНТ 22

Завдання 1

Дайте відповідь на таке питання:

Види усного спілкування (6, с.303-306).

Завдання 2

Виконайте граматичні вправи.

а) Напишіть подані слова українською мовою.

Дезинфекция, вариант, оптимист, синхрония, інтерв'ю, риторика, інтелект, нигилист, брильянт, ирраціональний, бар'єр, дирижер, фейерверк, силует, дикція.

б) Утворіть від поданих імен чоловічі та жіночі імена по батькові.

Микола, Аркадій, Юрій, Віталій, Григорій, Ілля.

в) Запишіть прізвища українською мовою.

Луговской, Багрицкий, Дмитренко, Дрибинский, Чижевский, Заболоцкий, Фомин, Лацис, Васильев, Лаптев, Синев, Лебедев, Афанасьев, Тульчин, Сидоров, Олефиренко.

г) Запишіть подані сполуки у формі звертання.

Колега Ярослав, добродійка Пащенко, панна Наталя, Майя Олексіївна, пан господар, добродій Зайчук.

д) Запишіть подані іменники у родовому відмінку однини.

Острів, сад, ранок, ваучер, інсайдер, зоопарк, шлях, ринок, телефон, ґрунт, лист, яр, керівник, директор, конденсатор.

е) Утворіть від поданих прикметників ступені порівняння.

Різкий, тугий, глибокий, дужий, тяжкий.

ж) Прочитайте розділ “Складні випадки керування”, “Узгодження різних частин мови”, “Прийменник **по** у професійному мовленні” (додатки М,П,Р).

Виправте помилки у поданих словосполученнях.

Говорити на українській мові; запобігання незаконних дій; наголошувати головне; по власній волі; молодший по віку; по дорученню, півтора кілограми; 234 випускника, математична степінь.

и) Провідмініайте подані числівники: **369; 3/7**

к) Спишіть словосполучення, розкриваючи дужки; запишіть числа словами.

Проголосували 342 (делегат), вага до 57 (тонна), написали 122 (лист), принесли 4 (ножиці), замовили 3 (двері), засіяли понад 170 (гектар).

Завдання 3

Перекладіть і запишіть українською мовою фаховий текст за вашим напрямом підготовки.

Завдання 4

Напишіть витяг з протоколу зборів вашого колективу.

Завдання 5

Виписіть відповідно до вашого напрямку підготовки 10 термінів із значеннями, запам'ятайте їх.

ВАРІАНТ 23

Завдання 1

Дайте відповідь на таке питання:

Види і жанри публіцистичних виступів (6, с.306-310).

Завдання 2

Виконайте граматичні вправи.

а) Напишіть подані слова українською мовою.

Традиционный, пиротехник, оптимист, университет, нетто, голландский, гигиена, кинескоп, математика, позиция, сеньор, мадонна, дифирамб, традиция, дисциплина.

б) Утворіть від поданих іменників чоловічі та жіночі імена по батькові.

Віталій, Андрій, Ілля, Микола, Григорій, Тодось.

в) Напишіть прізвища українською мовою.

Щеглов, Соловьёв, Щипачёв, Столетов, Пешковский, Тихомиров, Кирилов, Мацеев, Костищев, Базилевич, Марьин, Фёдоров, Евсеев, Ипатьев.

г) Запишіть подані прізвища у формі звертання, що складається із загальної назви та прізвищ.

Андрієнко, Осипчук, Поліщук, Терехова, Шевченко, Роговий.

д) Запишіть подані іменники у родовому відмінку однини.

Кисень, кредит, учень, інститут, ваучер, Севастополь, суфікс, об'єм, лист, іменник, тиждень, метал, телефон, роман, підпис.

е) Утворіть від поданих прикметників ступені порівняння.

Складний, здібний, високий, важкий, великий.

ж) Прочитайте розділи «Складні випадки керування», «Узгодження різних частин мови», «Прийменник **по** у професійному мовленні» (додатки М,П,Р).

Виправте помилки у поданих словосполученнях.

Хворіти ангіною; згідно закону; пробачте нас; лекції по праву; йти по вулиці; по ініціативі; у п'ятнадцять годин; 42 інженера, три десятка, глибока тунель.

и) Провідмініяйте подані числівники: **763; 3/10**.

к) Спишіть словосполучення, розкриваючи дужки; запишіть числа словами.

Замовили 42 (верстат), купили 586 (квартира), зібралось 234 (учасник), підйомність від 80 до 120 (тонна), виконали понад 170 (замовлення), виготовили 5 (сани).

Завдання 3

Перекладіть і запишіть українською мовою фаховий текст за вашим напрямом підготовки.

Завдання 4

Напишіть службову записку.

Завдання 5

Випишіть відповідно до вашого напрямку підготовки 10 термінів із значеннями, запам'ятайте їх.

ВАРІАНТ 24

Завдання 1

Дайте відповідь на таке питання:

Підготовка тексту до виступу. Ділова бесіда (6, с.310-313).

Завдання 2

Виконайте граматичні вправи.

а) Напишіть подані слова українською мовою.

Теория, агитатор, інтелект, пиротехник, режиссёр, експеримент, ванна, бизнесмен, казино, аксиома, такси, нигилист, миссурійский, гениальний, миллион.

б) Від поданих іменників утворіть чоловічі та жіночі імена по батькові.

Юрій, Сава, Іван, Микита, Анатолій, Василь.

в) Написати прізвища українською мовою.

Артемьев, Бабичев, Донской, Кириллов, Лукьянов, Никулин,

Овсянников, Семёнов, Тренёв, Шереметьев, Белобров, Воробьев, Григорьев, Дмитриев, Зимин.

г) Запишіть подані імена у формі кличного відмінку.

Олеся, лікар, Мирослава, Сидір, юнак, Олег.

д) Запишіть подані іменники у родовому відмінку однини.

Банкір, товар, термін, розвиток, телеграф, карбованець, вересень, аналіз, дуб, універмаг, Урал, кран, попит, квадрат, ярмарок.

е) Утворіть від поданих прикметників ступені порівняння.

Низький, активний, короткий, корисний, дешевий.

ж) Прочитайте розділ “Складні випадки керування”, “Узгодження різних частин мови”, “Прийменник **по** у професійному мовленні” (додатки М,П,Р).

Виправте помилки у поданих словосполученнях.

Завідувач лабораторією, наголошувати на головне, дякуємо батька, половина дев'ятого ранку, півтора кілограма, по багатьом причинам, курс лекцій по математиці, по замовленню, власна підпис.

и) Провідмініайте подані числівники: **462; 7/8.**

к) Спишіть словосполучення, розкриваючи дужки; запишіть числа словами.

Чекали 3,5 (місяць), паслося 30 (вівця), підписали угоди з 58 (підприємець), нагородили 21 (лідер), зібралося 32 (менеджер), понад 25000 (житель).

Завдання 3

Перекладіть і запишіть українською мовою фаховий текст за вашим напрямом підготовки.

Завдання 4

Напишіть протокол зборів вашого колективу.

Завдання 5

Випишіть відповідно до вашого напрямку підготовки 10 термінів із значеннями, запам'ятайте їх.

ВАРІАНТ 25

Завдання 1

Дайте відповідь на таке питання:

Телефонне ділове спілкування (6, с.316-319).

Завдання 2

Виконайте граматичні вправи.

а) Напишіть подані слова українською мовою.

Дизель, нотаріус, традиція, інспекція, дифирамб, лабиринт, сюрреалізм, оптиміст, поетический, цинік, бібліотека, ванна, сеньор, гігієна, досье.

б) Від поданих іменників утворіть чоловічі та жіночі імена по батькові.

Олександр, Аркадій, Ілля, Леонід, Михайло, Сава.

в) Написати прізвища українською мовою.

Антипов, Вікторов, Борисов, Девяткин, Дёмин, Зверев, Наседкин, Киселёв, Ожерельев, Репин, Сергеев, Шустиков, Щетинин, Федоров, Щекочихин.

г) Запишіть подані сполуки у формі звертання.

Добродій Павлюк, пані Катерина, колега Роман, товариш підполковник, панна Олена, Орест Михайлович.

д) Запишіть подані іменники у родовому відмінку однини.

Ромб, комп'ютер, місяць, проспект, абзац, твір, синтез, метод, станок, Пирятин, споживач, висновок, реквізит, штамп, жанр.

е) Утворіть від поданих прикметників ступені порівняння.

Гарний, тяжкий, яскравий, легкий, мужній.

ж) Прочитайте розділ “Складні випадки керування”, “Узгодження різних частин мови”, “Прийменник **по** у професійному мовленні” (додатки М,П,Р).

Виправте помилки у поданих словосполученнях.

Ігнорувати думкою; додержувати тишу (порядок); опанування курсом; по всім напрямкам; по змісту; по ініціативі; 2,5 гектари; консультація в 16 годин; донецька степ.

и) Провідмініайте подані числівники: **642; 5/6.**

к) Спишіть словосполучення, розкриваючи дужки; запишіть числа словами. Брали участь 72 (студент), посадили 34 (дуб), пробігли за 4,5 (хвилина), паслося 20 (лоша), їхали 1,5 (година), більше 180 (сторінка).

Завдання 3

Перекладіть і запишіть українською мовою фаховий текст за вашим напрямом підготовки.

Завдання 4

Напишіть супровідний лист.

Завдання 5

Випишіть відповідно до вашого напряму підготовки 10 термінів із значеннями, запам'ятайте їх.

ВАРІАНТ 26

Завдання 1

Дайте відповідь на таке питання:

Синтаксис усного й писемного ділового мовлення (6, с.319-324.

Завдання 2

Виконайте граматичні вправи.

а) Напишіть подані слова українською мовою.

Дикція, математика, марксизм, позиція, система, кинескоп, шоссе, імміграція, ініціатива, університет, голландський, пріоритет, жюри, порт'єра, брутто.

б) Від поданих імен утворіть чоловічі та жіночі імена по батькові.

Оникій, Йосип, Сава, Юхим, Тодось, Валерій.

в) Напишіть прізвища українською мовою.

Артёмов, Алябьев, Беседин, Васильев, Гавриков, Глебов, Елисеєв, Казанников, Медведев, Нистратов, Раевский, Полетаєв, Пыр'єв, Юр'єв, Толстая.

г) Запишіть подані іменники у формі кличного відмінку однини.

Іван, друг, земля, неня, Дарина. Юрій.

д) Запишіть іменники у родовому відмінку однини.
Поверх, аркуш, дебет, Миргород, дощ, колектив, долар, експорт, сантиметр, Єнісей, край, успіх, січень, вступ, документ.

е) Утворіть від поданих прикметників ступені порівняння: міцний, вагомий, слизький, легкий, багатий.

ж) Прочитайте розділи “Складні випадки керування”, “Узгодження різних частин мови”, “Прийменник **по** у професійному мовленні” (додатки М, П, Р).

Виправте помилки у поданих словосполученнях: завдати клопоту; згідно цього документа; вибачай сестру; повідомити по телефону; по власному бажанню; по останній моді; три дня минуло; зустрітися в 12 годин; степова полин.

и) Провідмініяйте подані числівники: **928**; **1/7**.

к) Спишіть словосполучення, розкриваючи дужки; запишіть числа словами. Понад 23598 (мешканець), більше 188 (параграф), грало 4 (дівча), проголосували 724 (делегат), грало 3 (хлоп'я), глибина від 60 до 675 (метр).

Завдання 3

Перекладіть і запишіть українською мовою фаховий текст за вашим напрямом підготовки.

Завдання 4

Напишіть автобіографію.

Завдання 5

Випишіть відповідно до вашого напрямку підготовки 10 термінів із значеннями, запам'ятайте їх.

ВАРІАНТ 27

Завдання 1

Дайте відповідь на таке питання:

Основні вимоги до формування мовленнєвої культури фахівця (11, с.4-7).

Завдання 2

Виконайте граматичні вправи.

а) Напишіть подані слова українською мовою.

Идеал, марокканский, рубикон, інтерв'ю, университет, імміграція, казино, билет, секція, раціон, зигзаг, жилет, жюри, сеньор, дикція.

б) Утворіть чоловічі та жіночі імена по батькові від поданих імен.

Олексій, Василь, Геннадій, Микола, Олег, Ілля.

в) Написати прізвища українською мовою.

Арсеньєв, Аверьянов, Белых, Букреев, Гурьев, Гвоздѣв, Дементьев, Кириллов, Новиков, Овсянников, Пантелеев, Сабинин, Северов, Ямщиков, Белая.

г) Запишіть подані іменники у родовому відмінку однини.

Насип, вік, центр, ячмінь, вітер, дощ, вечір, фініш, сміх, плач, сум, вівторок, вексель, гіпс, дебет.

д) Запишіть подані сполуки у формі звертання.

Пан Євген, добродій Іваненко, друг Олесь, колега Марія, пані Залеська, товариш генерал.

е) Утворіть від поданих прикметників ступені порівняння: товстий, малий, відомий, розумний, красивий.

ж) Прочитайте розділ “Складні випадки керування”, “Узгодження різних частин мови”, “Прийменник **по** у професійному мовленні” (додатки М,П,Р).

Виправте помилки у поданих словосполученнях: опанувати предметом; наголошувати на головне; відповідно з наказом; по вказівці; по прибуттю; по багатьом причинам; завідувач лабораторією; гостра біль.

и) Провідміняйте подані числівники: **653; 5/9**.

к) Спишіть словосполучення, розкриваючи дужки; запишіть числа словами.

Виступили 58 (команда), замовили 4 (двері), вага до 569 (кілограм),

брали участь 42 (представник), більше 180 (сторінка), посадили 4 (клен).

Завдання 3

Перекладіть і запишіть українською мовою фаховий текст за вашим напрямом підготовки.

Завдання 4

Складіть резюме для участі у конкурсі на заміщення вакантної посади за вашою професійною підготовкою.

Завдання 5

Випишіть відповідно до вашого напряму підготовки 10 термінів із значеннями, запам'ятайте їх.

ВАРІАНТ 28

Завдання 1

Дайте відповідь на таке питання:

Особливості використання іменників у професійному мовленні (6, с.186-193).

Завдання 2

Виконайте граматичні вправи.

а) Напишіть подані слова українською мовою.

Традиция, диалог, пингвин, интеллект, оптический, рацион, оптимист, трио, филармония, фейерверк, агитатор, премьера, приоритет, брутто, гигиена.

б) Утворіть від поданих імен чоловічі та жіночі імена по батькові.

Богдан, Андрій, Дмитро, Яків, Григорій, Тодось.

в) Написати прізвища українською мовою.

Андреев, Бирюков, Боготырёв, Викторов, Дмитриев, Дьяков, Лукьянов, Никулин, Киселёв, Семёнов, Шереметьев, Юрьев, Щекочихин, Крайняя, Алфёров.

г) Запишіть подані сполуки у формі звертання.

Пан президент, пані господиня, колега Панасюк, голубка Катруся, товаришка Мирослава, добродій Максим.

д) Наведені власні географічні назви запишіть у родовому відмінку.

Хорол, Псьол, Байкал, Донецьк, Єнісей, Амур, Пирятин, Миргород, Новгород, Дунай, Житомир, Чернігів, Кавказ, Севастополь, Дністер.

е) Утворіть від поданих прикметників ступені порівняння: різкий, тугий, глибокий, дужий, тяжкий.

ж) Прочитайте розділ “Складні випадки керування”, “Узгодження різних частин мови”, “Прийменник **по** у професійному мовленні” (додатки М,П,Р).

Виправте помилки у поданих словосполученнях: високий ростом; згідно наказу; оплачуйте за проїзд; викликати по службовим справам; по багатьом причинам; півтора кілограми; 142 депутата; математична дріб.

и) Провідмініяйте подані числівники: **547; 4/1**.

к) Спишіть словосполучення, розкриваючи дужки; запишіть числа словами.

Прочистити 3 (рукав) каналу, надрукували 3 (документ),нагородили 21 (лідер), зібралось 32 (менеджер),подорожували 3,5 (тиждень), понад 25000 (житель).

Завдання 3

Перекладіть і запишіть українською мовою фаховий текст за вашим напрямом підготовки.

Завдання 4

Напишіть характеристику на одного із ваших співпрацівників.

Завдання 5

Випишіть відповідно до вашого напряму підготовки 10 термінів із значеннями, запам’ятайте їх.

ВАРІАНТ 29

Завдання 1

Дайте відповідь на таке питання:

Особливості використання дієслівних форм у професійному мовленні (6, с.252-258).

Завдання 2

Виконайте граматичні вправи.

а) Напишіть подані слова українською мовою.

Група, аксиома, голландский, симптом, бизнес, никель, диета, медицина, риторика, финиш, визит, континент, біографія, титан, інтелекція.

б) Утворіть від поданих імен чоловічі та жіночі імена по батькові.

Микола, Аркадій, Юрій, Віталій, Григорій, Ілля.

в) Напишіть прізвища українською мовою.

Артемьев, Бабичев, Донской, Кириллов, Лукьянов, Никулин, Овсянников, Семёнов, Тренёв, Шереметьев, Белобров, Воробьев, Григорьев, Дмитриев, Зимин.

г) Запишіть подані сполуки у формі звертання.

Колега Ярослав, добродійка Пащенко, панна Наталя, Майя Олексіївна, пан господар, добродій Зайчук.

д) Запишіть подані іменники у родовому відмінку однини.

Чай, зміст, наказ, міністр, репортаж, акумулятор, жар, льон, Дніпро, сюжет, кілограм, числівник, електроприлад, телефон, зоопарк.

е) Утворіть від поданих прикметників ступені порівняння: складний, здібний, високий, важкий, великий.

ж) Прочитайте розділи “Складні випадки керування”, “Узгодження різних частин мови”, “Прийменник **по** у професійному мовленні” (додатки М,П,Р).

Виправте помилки у словосполученнях: згідно постанові; всупереч вимоги; ігнорувати думкою; надіслати по адресу; по всім напрямкам; по вказівці; двадцять чотири студента; зустріч в 12 годин; пам'ятник Шевченка; наукова ступінь.

и) Провідмініайте подані числівники: **265; 2/9**.

к) Спишіть словосполучення, розкриваючи дужки; запишіть числа словами.

Летіли 6,5 (година), підписали угоду з 7 (завод), вага до 542 (тонна), прибула 1/3 (учасник), висадили до 50 (саджанець), прочитали більше 490 (сторінка).

Завдання 3

Перекладіть і запишіть українською мовою фаховий текст за вашим напрямом підготовки.

Завдання 4

Складіть автобіографію.

Завдання 5

Випишіть відповідно до вашого напрямку підготовки 10 термінів із значеннями, запам'ятайте їх.

ВАРІАНТ 30

Завдання 1

Дайте відповідь на таке питання:

Основні вимоги до оформлення тексту документа (6, с.41-47).

Завдання 2

Виконайте граматичні вправи.

а) Напишіть подані слова українською мовою.

Оптический, солидарность, эксперимент, хирургия, клиника, апперцепция, интеллигенция, марокканец, кассир, портьера, досье, дифференциальный, премьера, регистрация, бульон.

б) Утворіть від поданих імен чоловічі та жіночі імена по батькові.

В'ячеслав, Віталій, Микита, Юрій, Василь, Ігор.

в) Напишіть прізвища українською мовою.

Артемьев, Бабичев, Горбачёв, Плещеев, Донской, Кириллов, Овсянников, Тренёв, Щиглов, Семёнов, Толстая, Бедный, Соловьёв, Щекочихин, Дёмин.

г) Запишіть подані прізвища у формі звертання, що складається із загальної назви та прізвищ.

Андрієнко, Осипчук, Поліщук, Терехова, Шевченко, Роговий.

д) Запишіть подані іменники у родовому відмінку однини.

Насип, вік, центр, ячмінь, вітер, дощ, вечір, фініш, сміх, плач, сум, вівторок, вексель, гіпс, дебет.

е) Утворіть від поданих прикметників ступені порівняння: низький, активний, короткий, корисний, дешевий.

ж) Прочитайте розділ “Складні випадки керування”, “Узгодження різних частин мови”, “Прийменник **по** у професійному мовленні” (додатки М,П,Р).

Виправте помилки у словосполученнях: відповідно з наказом; дякуємо Вас; всупереч умов; зустріч відбудеться у сім годин вечора; півтора кілометри; по прибуттю; лекції по праву; йти по вулиці; електрична дріль.

и) Провідмініайте подані числівники: **398; 1/8.**

к) Спишіть словосполучення, розкриваючи дужки; запишіть числа словами: збудували 34 (будинок), написали 23 (акт), купили 20 (курча), чекали 2,5 (година), відремонтували 32 (трактор), пошили 10 (штани).

Завдання 3

Перекладіть і запишіть українською мовою фаховий текст за вашим напрямом підготовки.

Завдання 4

Напишіть заяву з проханням надати вам матеріальну допомогу.

Завдання 5

Випишіть відповідно до вашого напряму підготовки 10 термінів із значеннями, запам'ятайте їх.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЕКЗАМЕНУ

- 1 Особливості розвитку мовної системи і професійне спілкування. Закон «Про мови». Державність української мови.
- 2 Українська літературна мова та її норми. Орфоепічні норми.
- 3 Стилi сучасної української літературної мови. Характерні риси наукового стилю. Термінологічна лексика професійного мовлення.
- 4 **Лексичні норми мови професійного спрямування.** Пароніми і синоніми у професійному мовленні.
- 5 Особливості офіційно-ділового стилю. Культура ділового мовлення.
- 6 Основи діловодства. Документ як основний вид ділового мовлення.
- 7 Категорії документа. Класифікація документів.
- 8 Складання найважливіших документів (заява, автобіографія, характеристика, резюме, протокол, витяг з протоколу, службовий лист та його різновиди (лист-прохання, лист-відповідь, лист-запит,

супровідний лист), службова записка, доповідна записка, пояснювальна записка).

9 Чергування в системі голосних і приголосних звуків.

10 Правопис м'якого знака та апострофа.

11 Значення і функції власних назв у мові і суспільстві. Принципи передачі власних назв українською мовою. Велика літера.

12 Правопис та відмінювання прізвищ, імен та по батькові.

13 Український мовленнєвий етикет при звертанні. Клична форма загальних і власних назв.

14 Правопис слів іншомовного походження. Професійна лексика.

15 Морфологія. Вибір граматичної форми іменника і прикметника у професійному спілкуванні.

16 Закінчення іменників другої відміни чоловічого роду у родовому відмінку однини.

17 Відмінювання іменників третьої відміни.

18 Особливості ступіювання прикметників.

19 Морфологія. Вибір граматичної форми числівника, займенника, дієслова у професійному мовленні.

20 Особливості вживання дієприкметників і дієприслівників у професійному мовленні.

21 Правопис прислівників.

22 Прийменникові конструкції у професійному мовленні. Вживання прийменника ПО.

23 Особливості правопису і вживання сполучника, частки у професійному мовленні.

24 Синтаксис професійного мовлення. Складні випадки узгодження та керування у професійному мовленні.

25 Пунктуація професійного мовлення.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- 1 Ганич Д. І. Російсько-український і українсько-російський словник/ Д.І.Ганич, І.С.Олійник. – Х.: Прапор, 1997 – 558 с.
- 2 Глущик С. В. та ін. Сучасні ділові папери: Навч. посібник для вищ. та серед. спец. навч. закладів. – К.: А.С.К., 2002. – 400 с.
- 3 Загнітко А. П. Українське ділове мовлення: професійне і непрофесійне спілкування/ А.П.Загнітко, І.Г.Данилюк. – Донецьк: ТОВ ВКФ «БАО», 2004. – 480 с.
- 4 Зарицька І. М., Чикаліна І. О. Українське ділове мовлення: Практикум / За заг. ред. проф. А. П. Загнітка. – Донецьк: Центр підготовки абітурієнтів, 1997. – 180 с.
- 5 Збірник текстів до вивчення української лексики за професійним спрямуванням (для студентів денної та заочної форм навчання) / В. Г. Кочеткова, Г. М. Ковальова, Л. К. Лисак, І. М. Медведєва. – Краматорськ: ДДМА, 2005. – 260 с.
- 6 Зубков М. Сучасне українське ділове мовлення. – Х.: Торсінг, 2001. – 384 с.
- 7 Зубков М. Сучасний російсько-український, українсько-російський словник. – Харків: Веста: Видавництво «Ранок», 2004. – 720 с.
- 8 Короткий українсько-російсько-англо-німецький словник з економіки та менеджменту / Укладач: О.І.Лисюк та ін. – К.: Спалах ЛТД, 1996. – 312 с.
- 9 Мацюк З. Українська мова професійного спілкування: Навч. посібн./ З.Мацюк, Н.Станкевич. – К.: Каравела, 2005. – 352 с.
- 10 Методичні вказівки до самостійної роботи з курсу «Українська ділова мова» для студентів всіх спеціальностей денної та заочної форм навчання / Укл.: В.Г.Кочеткова, К.Л.Лисак. – Краматорськ: ДДМА, 2002. – 32 с.
- 11 Методичні вказівки «Культура усного мовлення» з курсу «Українська ділова мова» для студентів 1 курсу всіх спеціальностей денної та заочної форми навчання / Укл.: В.Г.Кочеткова, Л.К.Лисак. – Краматорськ: ДДМА, 2003. – 32 с.
- 12 Михайлюк В. О. Українська мова професійного спілкування: Навчальний посібник. – К.: ВД «Професіонал», 2005. – 496 с.
- 13 Мозговий В.І. Українська мова у професійному спілкуванні. Модульний курс. Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 592 с.
- 14 Орфографічний словник української мови. – К.: Наук. думка, 1997 – 856 с.
- 15 Паламар Л.М. Українське ділове мовлення: Навч. посібник/ Л.М.Паламар, Г.М.Кацавець. – К.: Либідь, 1997. – 296 с.

- 16 Російсько-український електротехнічний словник / Коваль В.П., Пачкалін Ю.Е., Білий В.О. – Запоріжжя: Просвіта, 2004. – 416 с.
- 17 Російсько-український електротехнічний словник / Коваль В.П., Пачкалін Ю.Е., Білий В.О. – Запоріжжя: Просвіта, 2004. – 416 с.
- 18 Російсько-український загальнотехнічний словник / Л.І.Мацько, І.Г.Трегуб, В.Б.Христенюк. – К.: Вища школа, 1994. – 173 с.
- 19 Російсько-український словник наукової термінології / В.В.Гесіченко, В.М.Завірюхіна, О.О.Земнюк та ін. – К.: Наук. думка, 1998. – 892 с
- 20 Словник професійної термінології до вивчення курсу «Українська мова за професійним спрямуванням» для студентів усіх спеціальностей денної та заочної форм навчання / Укл.: Г.М.Ковальова, В.Г.Кочеткова, Л.К.Лисак, І.М.Медведєва. – Краматорськ: ДДМА, 2007. – 64 с.
- 21 Шевчук С.В. Українське ділове мовлення: Навч. посібник. – К.: Літера ЛТД, 2002. – 480 с.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

А.1 Правопис слів іншомовного походження

Для правопису важливо вміти розрізняти власне українські та іншомовні слова (тобто такі, що запозичені з інших мов). Правила написання українських та іншомовних слів часто бувають зовсім різними:

1 Майже всі слова, які починаються на **а, е, і** – іншомовного походження: амністія, архів, ефір, інспекція, історія.

2 Іншомовним словам властиві важкі для вимови збіги приголосних: абстрактний, пункт, шифр; також наявні збіги голосних: ідеал, океан поет.

В українських словах збіги голосних бувають лише на межі префікса і кореня: виорати, приозерний, наодинці.

3 Іншомовними є ті слова, що мають звук [ф] (за винятком слів: Фастів, форкати): фігура, фрукт, футбол, афективний.

4 В іншомовних словах немає чергування **о, е, з і** та випадних **о, е**: бетон – бетону, камін – каміна (порівняйте: укр. дзвін – дзвону, камінь – каменя), бюлетень – бюлетеня (порівняйте: день – дня).

5 В іншомовних словах багатоскладовий корінь, префікси і суфікси відмінні від споконвічно українських: імпорт, експорт, трансплантація, реплантація, демократизм, демонстрант, демонстрація.

6 Частина іншомовних слів з кінцевим голосним не відмінюється: ампула, метро, радіо, шосе.

При написанні слів іншомовного походження слід пам'ятати, що:

і пишеться:

а) на початку слова: істина, інструкція;

б) в кінці незмінюваних слів: жалюзі, таксі, попури, парі;

в) перед голосними: геніально, соціологія, операція;

г) після приголосних у власних іменах і географічних назвах Лісабон, Овідій, Ціцерон, Шіллер;

д) після **б, п, м, ф, г, к, х, н, л** перед наступним приголосним бізнес, академік, графік, фінанси, літера.

и пишеться:

а) у загальних назвах після **д, т, з, с, ц, ж, ч, ш, р** ("Де ти з'їси цю чашу жиру" — так зване правило "дев'ятки"): дистанція, інститут, позиція, сигнал, шифр, фабрика;

б) у географічних назвах з кінцевим **-ида, -ика**, із звукосполученням **-ри-**, після шиплячих: Корсика, Флорида, Алжир, Мадрид;

в) у словах церковного вжитку: диякон, митрополит, християнство.

ї пишеться: після голосного: руїна, Енеїда.

е пишеться:

а) після твердих приголосних: декада, декан, ідентичний;

б) на початку слова та після букв, що позначають голосні звуки, крім **і**: екзамен, дует, енергія.

є пишеться:

а) коли іншомовне **е** вимовляється в українській мові як звукосполучення [йе]: європеєць, ересь, Єгипет;

б) після апострофа, **е, і, й, ь**: бар'єр, орієнтир, феєрверк, фойє, кар'єра, абітурієнт, Гот'є.

А.2 Подвоєння приголосних звуків в іншомовних словах

Коли йдеться про подвоєння, то тут треба розрізняти власні і загальні назви.

Подвоєння *відбувається* у власних назвах: Шіллер, Діккенс, Голландія, Марокко

Подвоєння *зберігається* у таких випадках:

1 У словах, похідних від власних назв з подвоєнням приголосних: Голландія – голландський, Марокко – марокканець.

2 У загальних назвах типу ванна, манна, тонна, брутто, мотто, тонна, булла, вілла та ін.

3 При збігу однакових приголосних префікса і кореня: апперцепція, ірраціональний, імміграція, інновація, сюрреалізм, контрреволюція.

А.3 М'який знак і апостроф в іншомовних словах

В іншомовних словах м'який знак і апостроф вживаються в основному так само, як і в українських: асфальт, об'єкт.

М'яким знаком в іншомовних словах позначається м'якість зубних приголосних /"Де ти з'їси ці лини"/ перед **я, ю, є, ї**: батальйон, дос'є, кітель, Ньютон.

Апостроф у словах іншомовного походження перед **я, ю, є, ї** ставиться не тільки після губних (**б, п, м, в, ф**) та **р**, а й після **г, к, х, ж, ч, ш**: комп'ютер, прем'єра, миш'як.

Апостроф *пишеться* також після кінцевого приголосного префікса: ад'ютант, ін'єкція.

Не пишеться апостроф у словах іншомовного походження:

а) якщо **я, ю** позначають пом'якшення попереднього приголосного: бюджет, бюро, кювет;

б) перед **йо**: курйоз, серйозний

ДОДАТОК Б

Б.1 Правопис прізвищ

Українські прізвища вимовляються і передаються на письмі за правилами вимови та за загальними нормами українського правопису: Заець, Олександрович, Березівський.

Щодо правопису прізвищ, що прийшли з інших мов, то загальна закономірність така: *прізвища не перекладаються*, їхня вимова передається українською графікою з найбільшим наближенням до звучання в мові-оригіналі.

При записі прізвищ українською мовою зазначаємо такі основні правила:

1 Рос. **е** передається літерою

е - після приголосних: Александров, Державін, Лермонтов;

є:

а) на початку слів: Євдокимов, Єгоров;

б) у середині слів після голосного і при роздільній вимові Благоєв, Аляб'єв;

в) після приголосних /крім шиплячих, р і ц/ у суфіксах **-ев -єєв:** Матвєєв, Ломтєв;

г) якщо в українській мові є споріднене слово з постійним **і:** Пешковский /бо пішки/, Твердохлебов /бо хліб/.

2 Рос. **Ё** передається літерами:

-йо:

а) на початку слова: Йолкін;

б) у середині слова після голосних: Окайомов;

в) після **б, п, в, м, ф:** Соловійов, Муравійов, Воробійов;

-ьо - після приголосних: Корольов, Пльонкін;

-о - після **ч, ш:** Грачов, Пугачов, Єршов;

3 Рос. літера **и** передається літерами:

-і - на початку слова та після приголосного /крім шиплячих та ц/: Ісаєв, Мічурін.

-ї - після голосного та при роздільній вимові: Воїнов, Гур'їн, Ільїн.

-и:

а) після **ж, ч, ш, щ, ц** перед приголосним: Ворожин, Чичиков, Щиглов;

б) у префіксі **при-:** Привалов, Пришвін;

в) у суфіксах **-ич-, -ик-, -иц-, -ищ-:** Рудич, Кирличенко;

г) якщо в українській мові є споріднене слово: Денисенко /Денис/, Тихомиров /тихий, мир/.

Суфікси **-ськ/ий/**, **-цьк/ий/**, **-зьк/ий/** в українській мові пишуться з м'яким знаком: Мусоргський, Збанацький.

Б.2 Відмінювання прізвищ

При відмінюванні прізвищ слід звернути увагу на те, що жіночі прізвища на **приголосний** та **о** не відмінюються. Аналогічні чоловічі прізвища відмінюються як відповідні іменники: Ірини Величко – Степана Величка, Олені Кулик – Олександру Кулику. Прізвища, що мають закінчення іменників, відмінюються за зразком відповідних іменників:

Бандурка /І відміна/ – Бандурки – Бандурці;

Бандурко /ІІ відміна/ – Бандурка – Бандуркові /Бандурку/.

Прізвища прикметникового типу на **-ий**, **-ій** відмінюються як відповідні прикметники чол. та жін. родів: Руданський – Руданського – Руданському.

Деякі прізвища іншомовного походження не змінюються, а саме: прізвища, що закінчуються на **-а**, **-е**, **-є**, **-і**, **-ї**, **-о**, **-у**, **-ю**, а також жіночі прізвища на **-ін**, **-ов**: Данте, Шеллі, Готье, Вінї, Лонгфелло, Шоу, /Ельзи/ Вірков, /Джеральдіни/ Чаплін.

Б.3 Творення чоловічих та жіночих імен по батькові

В українській мові ім'я по батькові утворюються за схемою: до основи власних імен чоловічого роду додається суфікс **-ович** /для чоловічого роду/ і суфікс **-івн/а/** /для жіночого роду/: Василь – Васильович, Юрій – Юрійович, Михайло – Михайлівна, Андрій – Андріївна.

Кілька чоловічих імен по батькові творяться за допомогою суфікса **-ич**: Лука – Лукич /і Лукович/, Сава – Савич /і Савович/, Кузьма – Кузьмич /і Кузьмович/, Хома – Хомич (і Хомович), Яків – Якович (і Яковлевич), Ілля – Ілліч.

З відхиленням від загального правила творяться лише такі імена по батькові: Яків – Яківна, Григорій – Григорівна, Микола – Миколаївна.

ДОДАТОК В

Правопис закінчень іменників, власних і загальних імен у кличній формі та звертаннях

Іменники чоловічого й жіночого роду I та II відмін мають в однині окрему кличну форму.

Іменники чоловічого роду II відміни у кличній формі закінчуються на **-у(-ю), -е**.

Іменники твердої групи з суфіксами **-ик, -ок, -к(о)** та деякі іменники мішаної групи з основою на шиплячий приголосний (крім **ж**) мають закінчення **-у**.

Наприклад: *батьку, товаришу, хлопчику, провіднику, Іваненку, дядьку, синку*.

Іменники м'якої групи мають закінчення **-ю**.

Наприклад: *лікарю, токарю, вчителю, кобзарю, місяцю, Костю, секретарю, водію, Юрію*.

Безсуфіксні іменники твердої групи та іменники м'якої групи з суфіксом **-ець**, а також окремі іменники мішаної групи (це власні назви з основою на **ж, ч, ш, дж** і загальні з основою на **р, ж**) мають закінчення **-е**. Наприклад: *друже, молодче, хлопче, Іване, Вікторе, Петре, козаче, інженере, директоре, школяре*.

Іменники чоловічого й жіночого роду I відміни та рідше іменники жіночого роду III відміни у кличній формі закінчуються на **-о, -е(-є), -ю**.

Іменники I відміни твердої групи мають закінчення **-о**. Наприклад: *сестро, мамо, дочко, подруго, дівчино, Людмило, Миколо*.

Іменники I відміни м'якої та мішаної груп, а також іменники III відміни мають закінчення **-е(-є)**.

Наприклад: *земле, мріє, надіє, радосте, воле, Маріє, Софіє*.

Іменники I відміни м'якої групи, що означають жіночі і чоловічі пестливі імена або загальні назви, мають закінчення **-ю**. Наприклад: *матусю, доню, тьотю, тітусю, бабусю, бабуню, дідусю, дідуню, Меласю, Галю, Олю, Люсю, Грицю, Михасю, Вітасю і т. д.*

У звертаннях, що складаються з двох власних імен (імені та по батькові), обидва слова мають закінчення кличної форми: *Романе Романовичу, Іване Миколайовичу, Миколо Артемовичу, Марі Семенівно, Ганно Василівно*.

У звертаннях, що складаються з двох загальних назв в однині, кличну форму має тільки перше слово: *пане бригадир, пане агроном, пане полковник, пане лікар, пане директор*.

Іноді в таких звертаннях кличну форму можуть мати й обидва слова: *пане бригадире, пане агрономе, пане полковнику, пане*

директоре, пане лікарю, пане господарю.

У звертаннях, що складаються із загальної назви та прізвища, кличну форму має лише загальна назва. Прізвище виступає тут у формі називного відмінка: *пане Шевчук, пані Шевчук, пане Андрієнко, пані Андрієнко, пане Яковенко, пані Яковенко.*

У звертаннях, що складаються із загальної назви і власного імені, кличну форму має загальне слово, а власне ім'я може мати і кличну форму і форму називного відмінка:

брате Іване (брате Іван), друже Ярославе (друже Ярослав), товаришу Андрію (товаришу Андрій), сестро Ярино (сестро Ярина).

ДОДАТОК Г

Відмінювання іменників чоловічого роду однини II відміни

При відмінюванні іменників чоловічого роду однини II відміни слід пам'ятати: у **родовому** відмінку залежно від лексичного значення іменники мають закінчення **-а /-я/** або **-у /-ю/**.

Закінчення **-а /-я/** мають іменники, що означають:

а) назви осіб, власні імена та прізвища: студента, учителя, Андрія

б) назви тварин і дерев: ведмедя, ясеня, дуба;

в) назви предметів: олівця, малюнка, плаща;

г) назви населених пунктів: Києва, Донецька, Харкова;

д) географічні назви з наголосом у родовому відмінку на кінцевому складі: Дінця, Дністра, Іртиша;

е) назви мір довжини, ваги, часу: місяця, метра; назви місяців і дні тижня, грошових знаків: вівторка, жовтня, карбованця.

ж) слова-терміни: відмінка, іменника, числівника.

Але: виду, роду, синтаксису.

Закінчення **-у /-ю/** мають іменники чоловічого роду на приголосний, коли вони означають:

а) речовину, масу, матеріал: гіпсу, кисню, меду, піску, спирту; але: хліба;

б) збірні поняття: батальйону, взводу, кодексу, колективу, хору;

в) назви будівель, споруд, приміщень та їх частин: вокзалу, магазину поверху;

г) назви установ, закладів, організацій: інституту, комітету, університету, штабу;

д) явища природи: вогню, вітру, дощу, холоду;

е) назви почуттів: болю, гніву, страху;

ж) назви ігор і танців: баскетболу, футболу, хокею; але: гопака, козачка;

и) географічні назви: Дону, Байкалу, Уралу, Донбасу.

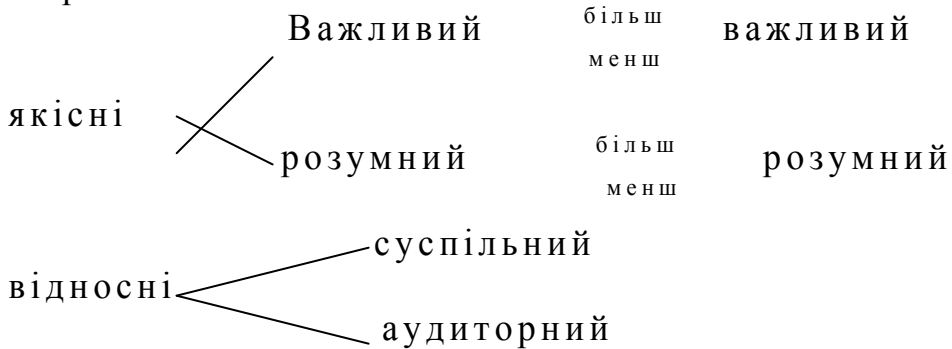
ДОДАТОК Д

Прикметник

Творення ступенів порівняння

Прикметники поділяється на три розряди: якісні, відносні, присвійні. В основі поділу на якісні й відносні прикметники лежить один і той же принцип постійної /відносної/ ознаки. Перемінна ознака може бути виражена в більшій або меншій мірі, постійна не має такої властивості.

Порівняйте:

Якісні прикметники мають вищий і найвищий ступені. Кожен із цих ступенів має по дві форми: просту /складається з одного слова/ і складену / складається з двох слів/.

Вищий ступінь

Проста форма утворюється за схемою:

прикметник +   -ш- : далекий – дальший

                                  -іш- : складний – складніший

Складена форма утворюється за схемою:

                                  більш

                                  далекий

                                  менш

більш   + прикметник

менш

                                  більш

                                  складний

                                  менш

Найвищий ступінь

Проста форма утворюється за схемою:

прикметник + най- +
-ш-: найдальший
-іш-: найскладніший

Складена форма утворюється за схемою:

найбільш
далекий
найменш
найбільш + прикметник
найменш
найбільш
складний
найменш

Зверніть увагу!

При творенні ступенів порівняння можливі чергування:

- приголосних /вузький – вужчий, близький – ближчий, до рогий – дорожчий, високий – вищий/;
- основ /великий – більший, малий – менший, хороший – кращий, поганий – гірший/.

При творенні ступенів порівняння зустрічаються два типи помилок:

1 Змішування простої і складеної форм.

Порівняйте:

Неправильно: *більш ефективніший,
найбільш ефективніший*

Правильно: *більш ефективний або ефективніший
найбільш ефективний або*

найефективніший

2 Змішування російських та українських форм.

Порівняйте:

Неправильно: *самий здібний, самий важливий*

Правильно: *найздібніший або найбільш здібний
найважливіший або найбільш*

важливий Аналогічно утворюються ступені порівняння від якісних прислівників:

Зрозумілий – зрозуміло – зрозуміліше, більш зрозуміло,
найзрозуміліше, найбільш зрозуміло

ДОДАТОК Е

Займенник

Займенник останнім часом учені не виділяють в окрему частину мови через граматичну неоднорідність даного класу і його здатність, заміщаючи різні частини мови, переймати граматичні ознаки цих частин мов. Тому займенники **хто, що, він, вона, щось, дехто** і подібні відносять до класу іменника, слова *мій, твій, наш, ваш, їхній, який, чий, сам, увесь, усякий, кожний* і подібні відносять до класу прикметника, слова *кілька, декілька* до числівника, слова *скільки, стільки, там, де* до прислівників. Тому питання про відмінювання займенника можна з'ясувати, розглянувши відмінкові форми різних частин мови. Ми пропонуємо зосередити увагу на відмінюванні таких займенників:

1 Особові займенники **я, ти, він, ми, ви, вони** мають суплетивні /різнокореневі/ відмінкові форми.

Запам'ятайте!

Н.в.	я	ти	він	ми	ви	вони
Р.в.	мене	тебе	його	нас	вас	їх
Д.в.	мені	тобі	йому	нам	вам	їм
Зн.в.	мене	тебе	його	нас	вас	їх
Ор.в.	мною	тобою	ним	нами	вами	ними
М.в.	у мені	у тобі	на ньому	на нас	на вас	на них

Зверніть увагу!

В орудному відмінку займенники **я, ти** мають закінчення **-ою** (в російській мові можливе закінчення **-ой**: мной, тобой)

Запам'ятайте відмінювання двох займенників **ці** і **усі**, особливо звернувши увагу на родовий, давальний, орудний відмінки.

Н.	ці	усі	усе
Р.	цих	усіх	усього
Д.	цим	усім	усьому
З.	цих /ці/	усіх /усі/	усе
Ор.	цими	всіма	усим
М.	на цих	на всіх	на всьому

Не слід плутати значення слів *другий*, *інший*. Слово *другий* в українській мові є порядковим числівником і його вживання вимагає відповідної ситуації: "Контрольну роботу перенесли на другу пару" /бо є перша/. Слово *інший* є займенником і має значення *не цей* /не этот/: "Я зайду до вас іншим разом". Проте іноді слово *другий* виступає синонімом до слова *інший*, особливо там, де маємо парні предмети /один берег — другий берег, в одній руці — в другій руці, з одного боку — з другого боку/.

ДОДАТОК Ж

Числівник Відмінювання числівників

Відмінювання числівників.

Порядкові числівники відмінюються за родами, числами і відмінками, як прикметники: другий, другого, другому. У складених порядкових числівниках відмінюється остання складова частина: сімдесят сьомого, сімдесят сьомому... При відмінюванні кількісних числівників слід пам'ятати такі особливості:

1 Числівник *один* відмінюється як прикметник: одного, одному, одним,...

2 Числівники *два, три, чотири* відмінюються за зразком:

Н. два

Р. двох

Д. двом

З. два /двох/

Ор. двома

М. /на/двох

3 Числівники від *п'яти* до *двадцяти, тридцяти* при відмінюванні можуть мати паралельні закінчення:

Н. сім

Р. семи і сімох

Д. семи і сімом

З. сім і сімох

Ор. сьома і сімома

М. /на/ семи і сімох

4 Складені числівники, тобто ті, що утворені від двох числівникових основ, відмінюються за зразком:

Н. шістсот п'ятдесят

Р. шестисот п'ятдесяти /п'ятдесятьох/

Д. шестистам п'ятдесяти /п'ятдесятьом/

З. шістсот п'ятдесят /п'ятдесятьох/

Ор. шістьмастами п'ятдесятьма /п'ятдесятьома/

М. /на/ шестистах/на/ п'ятдесяти /п'ятдесятьох/

Зверніть увагу!

У числівників на позначення десятків /від 50 до 80/ відмінюється тільки друга частина /на відміну від російської мови/.

У числівників на позначення сотень /від 200 до 900/ відмінюються обидві частини, до того ж перша частина змінюється як відповідний простий числівник.

Числівники *сорок, дев'яносто, сто* у непрямих відмінках мають закінчення **-а**.

Числівники *тисяча, мільйон, мільярд* змінюються як іменник.

Числівники *півтора, півтори, півтораста* не відмінюються.

ДОДАТОК И

Дієслово. Дієвідмінювання

Дієслово – частина мови, яка означає дію, стан істоти чи предмета, відповідає на питання *що робити? що зробити?*

Зміна дієслів за особами і числами називається дієвідмінюванням. Розрізняють I і II дієвідміни, які мають закінчення:

I дієвідміна			II дієвідміна		
особа	однина	множина	особа	однина	множина
I	-у /-ю/	-емо /-ємо/	I	-у /-ю/	-имо /-їмо/
II	-еш /-єш/	-ете /-єте/	II III	-иш /-їш/	-ите /-їте/
III	-е /-є/	-уть /-ють/		-ить /-їть/	-ать /-ять/

Наприклад: *пишу, пишеш, пишемо, пишете, пишуть* /I дієв./; *проходжу, проходиш, проходить, ходите, ходимо, ходять* /II дієв./.

У деяких словах визначити дієвідміну дієслова за особовими закінченнями важко – вони невиразно чуються. У таких випадках дієвідміну визначають за неозначеною формою.

До II дієвідміни належать дієслова, які в неозначеній формі перед

-ти мають суфікси *-і- /-ї-/*, *-и-* або після шиплячого *-а-* і ці суфікси у I особі однини */що роблю?/* випадають. Наприклад: *летіти — лечу, клеїти — клею, робити — роблю, кричати — кричу.*

Інші дієслова належать до I дієвідміни.

Із цього правила є винятки:

1 Дієслова *хотіти, гудіти, сопіти, ревіти* і похідні належать до I дієвідміни: *хочеш, гудеш, сопеш, реवेश.*

2 Дієслова *бігти, боятися, стояти, спати* і похідні належать до II дієвідміни: *біжиш, боїшся, стоїш, спиш.*

3 Дієслова *дати, їсти, відповісти, розповісти* мають форми – ти *їси, відповіси, розповіси.* Дієслово *бути* має в усіх особах однини і множини форму *є*: *Зазнаю чужої сторони, яка вона є* /Марко Вовчок/.

ДОДАТОК К

Дієприкметник

Дієприкметник – дієслівна форма, що називає ознаку предмета, зумовлену дією самого предмета /активні дієприкметники: замерзлий/ або ознаку, зумовлену дією іншого предмета /пасивні дієприкметники: посіяне/.

За будовою, граматичними ознаками і за синтаксичною функцією дієприкметники близькі до прикметників.

Дієприкметник в українській мові на відміну від російської має переважно форми пасивного стану /рос. залог/. Форми активного стану не продуктивні.

Творення

Активний стан, теперішній час

Дієприкметники не утворюються. Незначна кількість слів на *-уч-, -юч-, -ач-, -яч-* належить до розряду прикметників. Невластивість активних дієприкметників українській мові – це не вада, а особливість, про яку не слід забувати. Тому належить уникати, особливо на письмі, таких форм, як *працюючий, виступаючий, бачачий* і под.

Активний стан, минулий час

Основа інфінітива + -л- + відмінкове закінчення прикметника

посивіти	+	-л-	+	-ий	=	посивілий
потерпіти	+	-л-	+	-ий	=	потерпілий
застаріти	+	-л-	+	-ий	=	застарілий

Пасивні дієприкметники

Основа інфінітива + -н- +
+ -т- + відмінкове закінчення прикметника
-ен- +

Написати	+	-н-	=	написаний
відкрити	+	-т-	=	відкритий
красти	+	-ен-	=	крадений

Зверніть увагу!

При додаванні суфікса *-ен-* у корені можливі чергування приголосних:

відобразити — *відображений* /з - ж/,
вести — *ведений* /с - д/
запровадити — *запроваджений* /д - дж/,
зберегти — *збережений* /г - ж/,
позбавити — *позбавлений* /в - вл/,
усвідомити — *усвідомлений* /м - мл/

При перекладі російських дієприкметників слід пам'ятати, що в українській мові **неможливі** дієприкметники із суфіксами:

-вш- /рос. *создавший*/,
-ем-, -им- /рос. *выполняемый, обозримый*/,
-ся- /рос. *подписавшийся*/,
-ущ-, -ющ- /*пишущий, страдающий*/.

Перелічені суфікси є ознаками російських дієприкметників. При потребі перекладу подібних російських форм українською мовою використовуємо:

1 Найчастіше — підрядне означальне речення:
рос. *подписавшийся* — укр. *той, який підписався*,
рос. *движущийся* — укр. *той, який /що/ рухається*,
рос. *сложившийся* — укр. *той, який /що/ склався*.

Порівняйте:

рос. *На заседании была проанализирована создавшаяся в отрасли ситуация.*

укр. *На засіданні була проаналізована ситуація, що склалася в галузі.*

2 Дієприкметники із суфіксами **-л-, -н-**:

рос. *поседевший* — укр. *посивілий*
рос. *выполняемый* — укр. *виконуваний*

3 Дієприслівники із відповідними суфіксами.

Порівняйте:

рос. *Ручеек, добежавший до моря и увидевший перед собой неоглядные голубые просторы, не должен забывать тот родник высоко в горах, от которого начался его путь по земле* /Р. Гамзатов/.

укр. *Струмочок, добігши до моря й побачивши перед собою неозорі голубі простори, не повинен забувати те джерело високо в горах, від якого розпочався його шлях по землі.*

4 Прикметники:

рос. *необозримый* — укр. *Неозорий*

Запам'ятайте!

Українські пасивні діеприкетники, на відміну від російських, не мають подвоєного -н-. Суфікс -ир-, продуктивний у російських діеприкетниках із запозиченими коренями, в українській вживається дуже рідко. Порівняйте:

рос. *написанный* — укр. *написаний*,

рос. *созданный* — укр. *створений*,

рос. *проанализированный* — укр. *проаналізований*,

рос. *проинформированный* — укр. *поінформований*,

але:

рос. *лидирующий* — укр. *лідуючий*,

В українській мові, на відміну від російської, короткі форми діеприкетників чоловічого роду не вживаються. Порівняйте:

рос. *написан* — укр. *написаний*,

рос. *выполнен* — укр. *виконаний*,

рос. *удовлетворен* — укр. *задоволений*,

рос. *созван* — укр. *скликаний*.

ДОДАТОК Л

Прислівник. Правопис прислівників

Прислівник – самостійна невідмінювана частина мови, яка виражає ознаку дії чи стану або ступінь і міру вияву іншої ознаки чи обставини.

Прислівники характеризуються такими властивостями:

- 1 Вони не відмінюються.
- 2 Мають властиві тільки їм словотворчі суфікси **-о, -е**/добре, весело/, **-и, -ому, -ему** /по-новому, по-моєму, по-братськи/.
- 3 Співвідносяться лексично і словотворчо з усіма відмінюваними частинами мови, від яких походять: іменниками /вночі, кругом/, прикметниками /тихо, швидко/, числівниками /по-перше/, займенниками /по-нашому/.

При написанні прислівників слід пам'ятати:

- 1 У кінці прислівників **після г, к, х** пишеться **и**: трохи, наввипередки.
- 2 Частка **ні** з прислівником пишеться разом: ніде, ніколи, ніяк.
- 3 Частка **не** з прислівником пишеться разом, якщо виражає у сполученні з ним одне поняття /несподівано, недалеко/, й окремо — з підсилювальним прислівником /не дуже, не зовсім/.
- 4 Прислівники зберігають подвоєння **н**, наявне у прикметниках, від яких вони утворені: зрання, спросоння.
- 5 Складні прислівники пишуться **разом**, якщо:
  - а) утворені поєднанням прийменників з повнозначними частинами мови: щодня, направо, вдруге, всупереч;
  - б) утворені за допомогою часток **аби-, ані-, де-, що-, як-:** абияк, анітрохи, деколи, щонайбільше, якраз;
  - в) утворені складанням основ: праворуч, сьогодні, самостійно, мимоволі.
- 6 **Через дефіс** пишуться складені прислівники:
  - а) утворені за допомогою часток **будь-, -небудь, казна-, хтозна-, -то,**
-от, -но, -таки: будь-хто, коли-небудь, казна-де, хтозна-як, якось-то, як-от, все-таки;

б) утворені з двох повторюваних синонімічних або антонімічних при-слівників: пліч-о-пліч, видимо-невидимо;

е) утворені від прикметника або займенника за допомогою прийменника **по**: по-бойовому, по-людськи;

г) утворені повторенням слова або основи без службових слів або зі службовими словами між ними: будь-що-будь, віч-на-віч.

7 **Окремо** пишуться прислівникові сполучення:

а) що складаються з прийменника та іменника, в яких іменник зберігає своє лексичне і граматичне значення: до побачення, за кордоном, на відмінно, по можливості;

б) які складаються з двох іменників та одного або двох прийменників: рік у рік, один в один, з дня на день;

в) утворені сполученням прийменника з повним прикметником чоловічого /середнього/ роду: в основному, в цілому;

г) утворені сполученням прийменника **по** зі збірним числівником: по двоє, по троє.

ДОДАТОК М

Прийменник

Прийменник – це службова частина мови, яка уточнює граматичне значення іменника і виражає зв'язки між словами у реченні.

За походженням прийменники поділяються на *прості* (первинні) і *похідні* (вторинні).

До *простих* належать прийменники: **в, до, від, у, з, за, над, під, при, про, через, без, для, по, серед.**

Похідні прийменник утворилися від інших частин мови: **попід, навколо, спереду, поза, понад, перед, близько, посеред.**

За морфологічним складом прийменники поділяються на:

– прості: **у, до, на, з, за, під, перед** і т.д.;

– складні: **з-за, з-між, з-над, з-поза, з-поміж, з-понад, з-під, поміж, проміж, заради**, утворені сполученням двох або кількох простих прийменників;

– складені: **з метою, в галузі, під час, по лінії, поруч з, незалежно від, незважаючи на, відповідно до, згідно з, у зв'язку з**, утворені з одного або двох прийменників, іменника з прийменником, прислівника з прийменником. Їх ще називають прийменниковими зворотами.

Прийменник ПО у професійному мовленні

Для українського мовлення важливе правильне вживання прийменника **ПО**, особливо тоді, коли йдеться про переклад з російської мови на українську. Адже російські конструкції з

прийменником **ПО** в українській перекладаються цілим рядом
прийменникових конструкцій:

<i>Російська мова</i>	<i>Українська мова</i>
<p>ПО По приказу, по правилам, по схеме, по роману, по сведениям, по указанию, по адресу /проживать/, по призванию</p>	<p>=> ЗА за наказом, за правилами, за схемою, за романом, за свідченнями, за вказівкою, за адресою/мешкати/, за покликанням</p>
<p>ПО по случаю, по инициативе, по вопросам торговли, по уважительной причине, исследования по маркетингу, лекции по праву, за-меститель по хозяйству</p>	<p>=> З з нагоди, з ініціативи, з питань торгівлі, з поважної причини, дослідження з маркетингу, лекції з права, заступник з госпчастини</p>
<p>ПО по заказу, по требованию, по просьбе, по адресу /прислать/, по предложению</p>	<p>=> НА на замовлення, на вимогу, на прохання, на адресу /надіслати/, на пропозицію</p>
<p>ПО инспекция по делам несовершеннолетних, прийти по делу, по выходным, по всем направлениям</p>	<p>=> У/В інспекція у справах неповнолітніх, прийти у справі, у вихідні, у всіх напрямках</p>
<p>ПО меры по улучшению условий труда, курсы по изучению английского языка</p>	<p>=> ДЛЯ заходи для поліпшення умов праці, курси для вивчення англійської мови</p>
<p>ПО по прибытии, по истечении времени, по получении</p>	<p>=> ПІСЛЯ після прибуття, після закінчення часу, після отримання</p>
<p>ПО по улице, по почте, по объему, по содержанию, младший по званию</p>	<p>=> БЕЗ ПРИЙМЕННИКА вулицею, поштою, обсягом, змістом, молодший званням</p>
<p>ПО дежурный по району, по возможности, коллеги по работе, приказ по институту</p>	<p>ПО черговий по району, по можливості, колеги по роботі, наказ по інституту</p>

ДОДАТОК Н

Частки

Частки належать до неповнозначних /службових/ частин мови. Функція часток – надати додаткових семантичних відтінків певному слову або реченню в цілому. Розрізняють такі основні семантичні групи часток:

- **стверджувальні:** так, авжеж, аякже, атож;
- **заперечні:** не, ні, ані;
- **питальні:** чи, хіба, невже;
- **умовні:** би /б/;
- **спонукальні:** хай, нехай, но;
- **підсилювально-видільні:** же/ж/, таки, якраз, саме, тільки, лише, лиш, навіть, хоч.

Частки можуть стояти перед словом та після слова. Частки можуть писатися разом, окремо, через дефіс з тими словами, які вони доповнюють у значенні.

1 Пишуться разом:

частки **що-, -ся, -сь, як-, аби-, де-:** щодоби, щотижневе, підвестися /подняться/, хтось, комусь, якнайкраще, абихто, абияк, деякий, декому,

а також частки:

-би /б/, -то, -же /ж/, якщо вони входять до складу інших часток і сполучників: мовби, нібито, тобто, авжеж, теж, отже.

Порівняйте:

коли ж — прислівник + частка

авжеж — частка

мовби — сполучник

мовив би — дієслово + частка.

2 Пишуться окремо:

частки **ну, за, ще, хоч, ось, же, би**, які надають різних смислових та емоційних відтінків цілому висловлюванню: ось і прийшов, хоч би приїхав, знав же, малював би;

а також:

– частка **таки** у препозиції /перед словом/: таки знав, таки вона;

– частка **що** у постпозиції /після слова/: поки що, дарма що, хіба що;

– якщо частка розділена зі словом іншою часткою або прийменником: тому ж то /але тому-то/, казна в чому /але казна-що/, ні з ким /але ніхто/, де про когось /але дехто/.

3 Пишуться через дефіс:
частки **-бо, -но, -то, -таки** /у постпозиції/, **будь-, -небудь, казна, хтозна-:** тільки-но, пішов-таки, співай-бо, хто-небудь, будь-хто, казна-де, хтозна-як.

Правопис часток *не* і *ні*

Частка *не* пишеться разом:

1 Коли вона виступає в складі будь-якої частини мови в значенні префікса, тобто коли слово без цієї частини не вживається:

невільник, нежить, непохитний, негайний, невдовзі, незабаром, неволити, незчутися, нездужати, але не здужати /рос. не осилить/, неславити /рос. порочить, бесславить/, але не славити /рос. не прославлять/.

2 Коли вона є частиною префікса **недо-**, який означає неповну міру чогось:

недобачати, недовиконувати, недоїдати, недооцінювати, недостача, недоторканність, недолік;

але порівняйте: він недочував /постійна ознака/,

він не дочув моїх слів /одноразова дія/.

3 Коли вона з іменниками, прикметниками, займенниками та прислівниками означає одне поняття /часто можна підібрати антонім/:

невміння, неволя, невеселий, неабиякий, недалеко, недарма, а також незважаючи на ....

Запам'ятайте!

Якщо поруч з прикметником є слова **далеко, зовсім, аж ніяк** або пояснювальне слово з часткою *ні*, то не пишеться окремо:

нецікава, але: нітрохи не цікава;

нездатний, але: ні до чого не здатний;

невеликий, але: зовсім не великий.

З дієприкметником, що не має при собі пояснювальних слів і стоїть перед іменником:

нез'ясовані питання, але: питання не з'ясовані;

неспростовані факти, але: факти не спростовані.

Частка *не* пишеться окремо:

1 Зі словами, з якими вона не становить одного поняття, а є лише запереченням /правопис стає зрозумілим тільки при наявності речення/.

2 З дієсловами, дієслівними формами, прикметниками, що виступають у функції присудків:

ця справа не складна.

3 З числівниками, займенниками, присудковими словами,

прийменниками і сполучниками:

не перший, не три, не я;
не тобі, не так, не то ... не то, не можна, не треба, не досить а
також:
не дуже, не зовсім, не раз.

Частка **ні** пишеться разом:

- 1 З займенниками: ніхто, нічий.
- 2 З прислівниками: нізащо, нізвідки, ніколи, ніскільки.

Частка **ні** пишеться окремо:

- 1 У складі стійких словосполучень: ні риба ні м'ясо, ні кроку далі.
- 2 Якщо вона виступає у функції повторювального єднального сполучника:
ні ходити ні говорити; ні спати ні їсти.

ДОДАТОК П

Узгодження різних частин мови

Узгодження – вид підрядного зв'язку, при якому залежне слово має однакові із головним словом граматичні ознаки. Наприклад, *суворих заходів* – іменник /головне слово/ і прикметник /залежне слово/ мають однакову форму, а саме: родовий відмінок множини. Форма залежного слова пристосовується до форми головного слова, узгоджується з нею: новий район, матеріальна відповідальність.

Але часто узгодження різних частин мови не таке зрозуміле і очевидне. Розглянемо декілька типів узгоджень.

Підмет і присудок. Якщо присудок виражений дієсловом минулого часу, а іменник, що означає професію, характерну для обох статей, виступає з власним ім'ям, то присудок слід узгоджувати з власним ім'ям, тобто ставити його в жіночому або чоловічому роді. Наприклад:

Головний бухгалтер вніс пропозиції.

Головний бухгалтер Іванова внесла пропозиції.

Якщо в реченні присудок виражений дієсловом, а підмет – займенником, то вони обов'язково узгоджуються: Ви підписали /а не : Ви підписала/. Не узгоджуватися у числі підмет і присудок можуть тоді, коли присудок виражений прикметником: *Ви правий, Ви молода.*

Узагальнююче слово і однорідні члени речення, як правило, узгоджуються у відмінку:

Вся громадськість повинна взятися за охорону нашої чарівної при-роди: і птахів, і звірів, і садів, і лісів /Остап Вишня/.

Іменник і числівник. Іменник, поєднуючись з числівниками *два, три, чотири*, має форму називного відмінка множини: *два проценти, три вікна, чотири сім'ї*. Належні до іменника прикметники можуть мати форму родового або називного відмінка: *три вільних посади, три вільні посади; чотири друковані аркуші, чотири друкованих аркуші*. З числівниками починаючи від *п'яти* іменник стоїть у родовому відмінку множини: *п'ять посібників, двадцять вісім кілометрів*.

Дробові числівники узгоджуються завжди з родовим відмінком однини: *2,5 гектара, 3,4 кілометра, 43,9 тисячі*.

Іменники жіночого роду узгоджуються із словом *півтори*, іменники чоловічого і середнього роду – зі словом *півтора*: *півтори доби, півтори хвилини, півтора місяця, півтора кілометра*.

Увага! Означаючи час, пам'ятайте:

1 Точно означений час виражається сполученням з прийменником *о /об/*: *о сьомій годині* (рос. в семь часов), *об*

одинадцятій годині (рос. в одиннадцять часов).

2 Неточно означений час виражається сполученням з прийменником **на**: *на п'яту годину* (рос. в пятом часу).

3 Дробові числівники часу передаються відповідним дробом із прийменником **на** до половини години, з прийменниками **на** або **до**, коли половина години, з прийменниками **до** або **за**, коли час перейшов за половину години: *чверть на п'яту* (рос. п'ятнадцять минут пятого), *пів на восьму, пів до восьмої* (рос. половина восьмого), *чверть до сьомої, за чверть сьома* (рос. без п'ятнадцяти сем).

ДОДАТОК Р

Складні випадки керування у професійному мовленні

Керування /рос. управление/ – один із способів поєднання слів, при якому слово вимагає конкретної відмінкової форми іншого слова, тобто керує формою іншого слова. Наприклад, поширена в транспортному сервісі фраза "Оплатуйте за проїзд" неправильна тому, що дієслово *оплачувати* вимагає після себе знахідного відмінка без прийменника /оплатити, оплачувати проїзд, послуги, рахунок/. Однокореневе дієслово *платити* вимагає після себе знахідного відмінка з прийменником **за** /платити за проїзд, за проживання/. Очевидно, у наведеному прикладі змішані два синонімічних словосполучення: 1) платити *за що*, 2) оплачувати *що*.

Отже, труднощі /складні випадки/ у правильному виборі відмінка виникають тоді, коли:

а) слова-синоніми керують різними відмінками:

повідомити + дав. відм. директору;

інформувати + род. відм. директора;

б) змішують форми українського і російського словосполучень:

укр. дякувати + дав. відм. /Вам/,

рос. благодарить + винит. падеж /Вас/.

В українській мові /як і в російській/ найпоширенішим є *дієслівне* керування. Складаючи ділові папери, особливу увагу варто звернути на такі словосполучення:

вживати	+ род. відм	заходів, ліків;
завдавати, завдати	+ род. відм.	прикростей, шкоди;
ззнавати, ззнати	+ род. відм.	нападу, невдачі;
опанувати	+ знах. відм.	професію, предмет;
оволодіти	+ орудн. відм.	професією, майном;
запобігати, запобігт	+ дав. відм.	аваріям, злочинам;
бачити	+ на + знах. відм.	на власні очі;
чути	+ на + знах. відм.	на власні вуха;
хворіти	+ на + знах. відм.	на ангіну;
слабувати	+ на + знах. відм.	на очі
заперечувати	+ знах. відм.	участь, факти;
заперечувати	+ дав. відм.	командиру, йому;
ігнорувати	+ знах. відм.	пропозицію, погляд;
додержувати	+ род. відм	тиші, порядку;

/виконувати щось точно/

додержуватися + род. відм. ідей, законів, курсу;

/бути прихильником ідей, керуватися ними/

наголошувати + на + дав. відм. помилках, головному;

читати + оруд.відм. англійською мовою;

говорити + оруд.відм. українською мовою;

повідомляти + орудн. відм. телефоном;

їхати + оруд.відм. тролейбусом.

Іменники, утворені від дієслів, теж можуть вимагати певних відмінків /іменне керування/:

опанування + род. відм. дисципліни, курсу;

оволодіння + орудн. відм. знаннями;

освоєння + род. відм. спеціальності;

запобігання + дав. відм. злочинним замахам;

попередження + род. відм. незаконних дій.

Існують інші випадки іменного керування. Наприклад, іменник *пам'ятник* вимагає давального відмінка: пам'ятник Шевченкові /а не Шевченка/, Франкові, загиблим воїнам.

В українській мові є ряд прикметників, які теж керують формою іншого слова /прикметникове керування/:

хворий + на + знах. відм на грип;

багатий + на + знах. відм. на ідеї;

високий + на + знах. відм на зріст;

характерний + для + род. відм. для ситуації;

притаманний + дав. відм. автору;

властивий + дав. відм. професії, йому;

свідомий + род. відм. свого значення, ролі.

Конкретної форми слова вимагають також прийменники прислівникового походження. Так, слова *всупереч* і *завдяки* вимагають давального відмінка: всупереч умовам, вимогам; завдяки клопотанню, узгодженості.

Не можна змішувати синонімічні сполучення *відповідно до*, *згідно з*: *відповідно* вживається з прийменником *до* + *род.відм.*: *відповідно до* постанови, *відповідно до* наказу; *згідно* – з прийменником *з* + *оруд.відм.*: *згідно з* наказом, *згідно з* постановою.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЕКЗАМЕНУ

- 1 Особливості розвитку мовної системи і професійне спілкування. Закон «Про мови». Державність української мови.
- 2 Українська літературна мова та її норми. Орфоепічні норми.
- 3 Стилї сучасної української літературної мови. Характерні риси наукового стилю. Термінологічна лексика професійного мовлення.
- 4 Лексичні норми мови професійного спілкування. Пароніми і синоніми у професійному мовленні.
- 5 Особливості офіційно-ділового стилю. Культура ділового мовлення.
- 6 Основи діловодства. Документ як основний вид ділового мовлення.
- 7 Категорії документа. Класифікація документів.
- 8 Складання найважливіших документів (заява, автобіографія, характеристика, резюме, протокол, витяг з протоколу, службовий лист та його різновиди (лист-прохання, лист-відповідь, лист-запит, супровідний лист), службова записка, доповідна записка, пояснювальна записка).
- 9 Чергування в системі голосних і приголосних звуків.
- 10 Правопис м'якого знака та апострофа.
- 11 Значення і функції власних назв у мові і суспільстві. Принципи передачі власних назв українською мовою. Велика літера.
- 12 Правопис та відмінювання прізвищ, імен та по батькові.
- 13 Український мовленнєвий етикет при звертанні. Клична форма загальних і власних назв.
- 14 Правопис слів іншомовного походження. Професійна лексика.
- 15 Морфологія. Вибір граматичної форми іменника і прикметника у професійному спілкуванні.
- 16 Закінчення іменників другої відміни чоловічого роду у родовому відмінку однини.
- 17 Відмінювання іменників третьої відміни.
- 18 Особливості ступіювання прикметників.
- 19 Морфологія. Вибір граматичної форми числівника, займенника, дієслова у професійному мовленні.
- 20 Особливості вживання дієприкметників і дієприслівників у професійному мовленні.
- 21 Правопис прислівників.
- 22 Прийменникові конструкції у професійному мовленні. Вживання прийменника ПО.
- 23 Особливості правопису і вживання сполучника, частки у професійному мовленні.

24 Синтаксис професійного мовлення. Складні випадки узгодження та керування у професійному мовленні.

25 Пунктуація професійного мовлення.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- 1 Ганич Д. І. Російсько-український і українсько-російський словник / Д. І. Ганич, І. С. Олійник. – Х.: Прапор, 1997 – 558 с.
2с. Глущик С. В. та ін. Сучасні ділові папери: Навч. посібник для вищ. та серед. спец. навч. закладів. – К.: А.С.К., 2002. – 400 с.
- 3 Загнітко А. П. Українське ділове мовлення: професійне і непрофесійне спілкування / А. П. Загнітко, І. Г. Данилюк. – Донецьк: ТОВ ВКФ «БАО», 2004. – 480 с.
- 4 Зарицька І. М., Чикаліна І. О. Українське ділове мовлення: Практикум / За заг. ред. проф. А. П. Загнітка. – Донецьк: Центр підготовки абітурієнтів, 1997. – 180 с.
- 5 Збірник текстів до вивчення української лексики за професійним спрямуванням (для студентів денної та заочної форм навчання) / В. Г. Кочеткова, Г. М. Ковальова, Л. К. Лисак, І. М. Медведєва. – Краматорськ: ДДМА, 2005. – 260 с.
- 6 Зубков М. Сучасне українське ділове мовлення. – Х.: Торсінг, 2001. – 384 с.
- 7 Зубков М. Сучасний російсько-український, українсько-російський словник. – Харків: Веста: Видавництво «Ранок», 2004. – 720 с.
- 8 Короткий українсько-російсько-англо-німецький словник з економіки та менеджменту / Укладач: О. І. Лисюк та ін. – К.: Спалах ЛТД, 1996. – 312 с.
- 9 Мацюк З. Українська мова професійного спілкування: Навч. посібн. / З. Мацюк, Н. Станкевич. – К.: Каравела, 2005. – 352 с.
- 10 Методичні вказівки до самостійної роботи з курсу «Українська ділова мова» для студентів всіх спеціальностей денної та заочної форм навчання / Укл.: В. Г. Кочеткова, К. Л. Лисак. – Краматорськ: ДДМА, 2002. – 32 с.
- 11 Методичні вказівки «Культура усного мовлення» з курсу «Українська ділова мова» для студентів 1 курсу всіх спеціальностей денної та заочної форми навчання / Укл.: В. Г. Кочеткова, Л. К. Лисак. – Краматорськ: ДДМА, 2003. – 32 с.
- 12 Михайлюк В. О. Українська мова професійного спілкування: Навчальний посібник. – К.: ВД «Професіонал», 2005. – 496 с.
- 13 Мозговий В. І. Українська мова у професійному спілкуванні. Модульний курс. Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 592 с.
- 14 Орфографічний словник української мови. – К.: Наук. думка, 1997 – 856 с.
- 15 Паламар Л. М. Українське ділове мовлення: Навч. посібник / Л. М. Паламар, Г. М. Кацавець. – К.: Либідь, 1997. – 296 с.

- 16 Російсько-український електротехнічний словник / Коваль В.П., Пачкалін Ю.Е., Білий В.О. – Запоріжжя: Просвіта, 2004. – 416 с.
- 17 Російсько-український електротехнічний словник / Коваль В.П., Пачкалін Ю.Е., Білий В.О. – Запоріжжя: Просвіта, 2004. – 416 с.
- 18 Російсько-український загальнотехнічний словник / Л.І.Мацько, І.Г.Трегуб, В.Б.Христенюк. – К.: Вища школа, 1994. – 173 с.
- 19 Російсько-український словник наукової термінології / В.В.Гесіченко, В.М.Завірюхіна, О.О.Земнюк та ін. – К.: Наук. думка, 1998. – 892 с
- 20 Словник професійної термінології до вивчення курсу «Українська мова за професійним спрямуванням» для студентів усіх спеціальностей денної та заочної форм навчання / Укл.: Г.М.Ковальова, В.Г.Кочеткова, Л.К.Лисак, І.М.Медведєва. – Краматорськ: ДДМА, 2007. – 64 с.
- 21 Шевчук С.В. Українське ділове мовлення: Навч. посібник. – К.: Літера ЛТД, 2002. – 480 с.

Навчальне видання

**КОЧЕТКОВА Вікторія Григорівна
ЛИСАК Лариса Костянтинівна**

**Контрольні завдання
до вивчення курсу “Українська мова”
для студентів усіх спеціальностей заочної форми навчання**

Укладавачі
Редактор

Підп. до друку
Ум. друк. арк. 2,8

Формат 60x84/16
Облік.-вид.арк.

Друк офсетний.
Тираж

ДДМА, 84313, Краматорськ, вул. Шкадінова, 72